

EFFECT

Lipanj 2023.

NOVINE
STUDENATA
EFFECTUSA,
6. BROJ

FINANCIJSKA PISMENOST

ŽENE U
RADNOM
ODNOSU

ZELENO
GOSPODARSTVO

ZDRAVSTVENI SUSTAV

ERASMUS SAVJETI
I ISKUSTVA

ŠTO
I KAKO
NAKON
DIPLOME

EFFECT RIJEČ

NOVINE STUDENATA EFFECTUSA

UREDNIČE

Obrazovanje je putovnica za budućnost, jer sutra pripada onima koji se za nju danas pripremaju.

– MALCOLM X

Uređivački odbor:

Maja Rijetković, studentica prve godine diplomskog studija Poslovno upravljanje – MBA, glavna urednica

Dr. sc. Ivana Rukavina, izvršna urednica
 Doc. dr. sc. Aljoša Šestanović
 Blaženka Deanović, mag. oec.
 Darija Korkut, mag. angl.
 Marko Lukač, mag. oec.
 Jelena Uzelac, dipl. iur.
 Mr. sc. Ratka Jurković
 Gordana Schramadei

Za izdavača: izv. prof. dr. sc. Đuro Horvat, dekan EFFECTUS veleučilišta

Dizajn i prijelom:

STAR MARKETING d.o.o.
 Antuna Stipančića 26, Zagreb

Nakladnik:

Effectus
 veleučilište

Trg. J. F. Kennedyja 2, 10000 Zagreb

Dragi čitatelji,

Čast mi je predstaviti Vam šesto izdanje časopisa EFFECT. I ove godine smo bili jako vrijedni te ćemo vas kroz novi broj časopisa upoznati s novostima kako na našem fakultetu tako i s ostalim, jednako važnim temama u našem okruženju. Ove godine smo se družili u fakultetskim dvoranama, upijajući znanje od naših profesora koji nam ga nesebično prenose, ali da bismo i mi jednog dana mogli prenijeti stečeno znanje novim naraštajima. Nadam se da će tako biti i u godinama koje slijede, jer je druženje s profesorima i kolegama neprocjenjivo iskustvo.

Vjerujem da će Vas ovaj broj časopisa nečemu novom naučiti i produbiti još više vaše već stečeno znanje. Za provjeru stečenog znanja i ove godine tu je naša već jako dobro poznata križaljka.

Zahvaljujem dekanu, profesorima i referadi koji nam nesebično pružaju podršku i koji su naš trud i nagradili i motivirali nas da se još više trudimo i damo najbolje od sebe.

Hvala puno mojim kolegama studentima koji marljivo tijekom cijele godine smišljaju nove, aktualne, zanimljive i izrazito poučne teme bez kojih ovaj časopis nebi bio ovakav kakav je. Svima želim puno uspjeha i sreće! Budite vedri, razvijajte se, uživajte u stjecanju novog znanja za sebe i za budućnost koja nas čeka jer kako kaže Marcus Aurelius – "Čovjekovo istinsko zadovoljstvo je raditi ono što je i za njega napravljeno."

Vaša urednica Maja Rijetković, studentica prve godine diplomskog studija Poslovno upravljanje – MBA ■

SADRŽAJ

FINANCIJSKA PISMENOST	4
INFLACIJA KROZ POVIJEST	6
POVIJESNA POBJEDA REPUBLIKANACA NA IZBORIMA U SJEVERNOJ IRSKOJ 2022. GODINE	9
PRODAJNE KULTURE JUGOISTOČNE EUROPE	10
MENADŽERSKI IZVJEŠTAJ I VIZUALIZACIJA PREMA IBCS® STANDARDIMA	14
ZAJMOVI KOJIMA SU MALE TVRTKE PREŽIVJELE PANDEMIJU DOLAŽE NA NAPLATU	16
ZELENO GOSPODARSTVO	17
PRAVO SVEMIRA	18
OTPAD U SVEMIRU	19
ŽENA U RADNIM ODNOSIMA	20
UOČAVANJE NEDOSTATAKA I PRONALAZENJE PRILIKA ZA POBOLJŠANJE ZDRAVSTVENOG SUSTAVA	22
MOJE ISKUSTVO SA EFFECTUS PODUZETNIČKIM INKUBATOROM	24
PREDSTAVLJAMO HOBIJE NAŠIH STUDENATA	25
MOJE ISKUSTVO NA ERASMUS+ PROGRAMU	28
OSVRT NA STRUČNU PRAKSU	30
STUDENTSKE STIPENDIJE	30
POVEĆANJE SATNICE -LUKSUZ ILI OBVEZA?	31
ŠTO I KAKO NAKON DIPLOME?	32
TOP 10 ERASMUS SAVJETA	34
TRI HRVATSKE PLAŽE MEĐU NAJLJEPŠIMA U EUROPI	36
ČOVJEČE, NE NERVIRAJ SE!	38
NOVI NAČIN OCJENJIVANJA U SUSTAVU VISOKOG OBRAZOVANJA	40
MOJ OMILJENI PROFESOR	41

KRIŽALJKA

DEKANOVO OBRAČANJE STUDENTIMA

Živimo u izazovnim i zahtjevnim vremenima koja iziskuju pravodobna reagiranja svih sastavnica društva. Generator radikalnih promjena znatnim djelom je tehnološki napredak. Suvremene informatičke, robotičke, telekomunikacijske i srodne tehnologije redizajniraju svakodnevni način rada i življenja. Učinkovito djelovanje u postmodernom društvu podrazumijeva, prije svega, fleksibilnost i kompetentnost. To ujedno uključuje poznavanje financija i prava koja su danas, a i ubuduće nužne sastavnice svakoga poduzetničkog projekta odnosno poslovanja. Zbog toga na Effectusu želimo studentima osigurati potrebna znanja koja omogućavaju ne samo kompetentno djelovanje i pokretanje vlastitog posla, već i brzu prilagodbu tržišnim promjenama uz pomoć stručnog znanja i relevantnih umijeća. Sukladno tome, naš se nastavni program kontinuirano poboljšava i osuvremenjuje kako bi naši studenti stekli znanja, umijeća i alate uz pomoću kojih mogu učinkovito djelovati u današnjim uvjetima. Često se naglašava važnost STEM područja (znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika) koje, u pravilu, nema odgovor na društvene posljedice ubrzanog tehnološkog razvoja. U tom kontekstu aktualne

su, primjerice, nedoumice oko poslovanja tehnoloških divova kao što su Google, Amazon, Facebook i Uber. Tek ovih dana stručnjaci Europske komisije i drugih razvijenih zemalja nastoje formulirati pravni odnosno porezni okvir njihova funkcioniranja u globalnim razmjerima. Podsjećam i na problematiku zaštite privatnih podataka u internetskoj ekonomiji kao i općenito ljudskih prava u digitalnom društvu koji nisu u domeni STEM područja.

Za rješavanje navedene i ostale slične problematike proizašle tehnološkim razvojem nužan je multidisciplinarni pristup u kojem financije i pravo zauzimaju stožernu poziciju. Daljnji tehnološki progres generirat će brojne nove izazove za pravne i financijske stručnjake kako bi se uredili gospodarski i društveni odnosi. Stoga će u budućnosti znanja i umijeća stečena na Effectusu biti sve potrebija i značajnija.

U današnje vrijeme iznimno je važno osmišljavanje primjerene organizacijske arhitekture koja omogućava funkcioniranje procesa na temelju novih poslovnih modela. Tehnologije kao što su umjetna inteligencija i procesuiranje ogromnih količina podataka (big data) iziskuju umrežavanje odnosno mrežnu strukturu kao strukturalnu formu koja je pogodna za realizaciju održive konkurentnosti na suvremenom tržištu. Siguran sam kako će mnogi od vas u svojoj poslovnoj karijeri biti suočeni s potrebom kreiranja specifičnih organizacijskih struktura i unikatnih radnih odnosa.

Spomenuo bih i problematiku mjerenja intelektualnoga kapitala, te vrednovanja timskog rada, prije svega autonomnih projektnih timova. To su relativno novi poslovni fenomeni kojima treba pristupiti kreativno i u suradnji s drugim stručnjacima u poslovnoj organizaciji. Općenito govoreći, možemo govoriti o ekonomiji znanja i društvu znanja, premda se internetska tehnologija nameće kao stožerna, pa je legitiman i pojam internetska ekonomija, što zorno svjedoči kako je nova gospodarska realnost pred nama.

Ukratko sam naveo neke

procesu i fenomene koji snažno utječu na poduzetništvo, pa i vaš budući poduzetnički angažman kako samostalan tako i unutar poduzeća. Stoga se u našim nastavnim programima velika pozornost posvećuje menadžmentu znanja i inovacija koji planski i racionalno potiče ljudske resurse na kreiranje novih spoznaja i inovacija koji su odlučujući za stvaranje nove dodane vrijednosti. Posebno je korisno poznavanje krizne situacije standardna sastavnica tržišnoga gospodarstva koje se brzo razvija.

Vaš radni i poduzetnički angažman znatno će olakšati i unaprijediti znanja i umijeća koje stječete u okviru naših kolegija na kojima se analiziraju tehnike kreativnog mišljenja. Danas je više nego ikada potrebna kreativnost uz pomoću koje se stječe prepoznatljivost na tržištu prepunom proizvodima i uslugama iz čitavoga svijeta. Stalno skraćivanje vremena za razvoj novih proizvoda i usluga neminovno generira brojne probleme, te su znanja o tehnikama njihova rješavanja iznimno korisna.

Poduzetnički angažman u današnje vrijeme provodi se u drastično drugačijim uvjetima u odnosu na neposrednu prošlost. Inoviraju se ne samo tehnologije i proizvodi, već i alati financiranja, pravni okvir poslovanja kao i vrijednosti karakteristične za milenijalce te i Generaciju kojoj i vi pripadate. Stručni odnosno nastavni programi Effectusa omogućavaju vam kompetentno suočavanje sa suvremenim poslovnim izazovima. Pri tome morate usvojiti naviku stalnog osobnog usavršavanja, jer je cjeloživotno obrazovanje nužnost koja vam omogućava trajnu konkurentnost na tržištu rada. U vašem budućem cjeloživotnom obrazovanju Effectus će vam uvijek pružati potporu nudeći najnovije stručne i znanstvene spoznaje potrebne za rješavanje poslovnih problema i poboljšavanje poslovanja. ■

Vaš dekan
 Izv.prof.dr.sc. Đuro Horvat

Znamo li što je
financijska pismenost?!

FINANCIJSKA PISMENOST

Financijsku pismenost čine stečena znanja, vještine, stavovi i ponašanja o različitim financijskim proizvodima i pitanjima potrebnim za donošenje ispravnih financijskih odluka koje pomažu ostvarenju osobnih, obiteljskih i društvenih ciljeva

Štednja je jedna od osnovnih komponenti financijske pismenosti te se ona često stavlja u fokus prilikom analize stanja financijske pismenosti

Rezultati mjerenja financijske pismenosti ukazuju da je u Hrvatskoj 44% odraslih financijski pismeno, dok je u Americi njih 57% financijski pismeno

Jedan od najranijih zapisa vezan uz financijsku pismenost veže se uz Benjamina Franklina i 1737. godinu.¹ Do danas, financijska pismenost se proširila u sve sfere djelovanja i postala jedan od nacionalnih prioriteta kojem su posvećene i ekonomije u razvoju i razvijene ekonomije. U Hrvatskoj je Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2021. do 2026. godine izglasan u lipnju 2021.,² dok je Europska komisija u suradnji s OECD INFE-om donijela zajednički okvir djelovanja za poboljšanje financijskih vještina pojedinaca u siječnju 2022. godine.³

Okruženi raznim tehnološkim dostignućima, inovacijama i brzom dostupnošću informacija sve više se u fokus rasprave stavlja problematika upravljanja osobnim financijama i ukupna financijska pismenost kao preduvjet održivog osobnog razvoja i financijske stabilnosti. Šire definirana, financijska pismenost čine stečena znanja, vještine, stavovi i ponašanja o različitim financijskim proizvodima i pitanjima potrebnim za donošenje ispravnih financijskih odluka koje pomažu ostvarenju osobnih, obiteljskih i društvenih ciljeva. Isto tako, financijska pismenost podrazumijeva implementaciju znanja i vještina prilikom adaptacije i prevladavanja financijskih izazova u (modernom) svijetu. Pritom, financijska pripremljenost na svakodnevno moguće financijske zadatke, odluke i/ili zamke iziskuje poznavanje širokog spektra tema financijskog obuhvata poput kamatne i diskontne stope, rizika, diverzifikacije, razine cijena, tečaja, inflacije, indeksacije,

porezne politike, investicija ili štednje kao i šire definirano, poznavanje mirovinskog sustava, sustava osiguranja, sustav zaštite potrošača i sl., a sve kako bi se individualac što bolje snašao u globaliziranom i liberaliziranom financijskom okruženju kod donošenja financijskih odluka. Prethodno definiranim obuhvatom financijske pismenosti jasno je da ona predstavlja kompleksno područje isprepletene međudjelovanjima, koje donosi određenu neizvjesnost za svakog ekonomskog subjekta te implikacije koje mogu poprimiti negativan učinak (u slučaju primjerice pogrešne procijene ulaganja uslijed nedovoljnog poznavanja alternativnih oblika ulaganja) ili pozitivan učinak na pojedinca (smanjenje i/ili neutraliziranje individualne vremenske nekonzistentnosti što rezultira u pravovremenim reakcijama). Dakle, cilj i svrha financijske pismenosti jest obrazovati pojedinca ka odgovornom financijskom ponašanju kako bi se osigurala njegova ekonomska i financijska stabilnost.

Štednja je jedna od osnovnih komponenti financijske pismenosti te se ona često stavlja u fokus prilikom analize stanja financijske pismenosti. Tako je servis MojaPlaća proveo anketu o štednim navikama potrošača u Hrvatskoj i pokazao da 44% ljudi sustavno i redovito štedi, 30% njih nema strukturiranu štednju, dok 25%⁴ ljudi živi "od plaće do plaće". Improve consulting dodatno ukazuje da 27% ljudi ne bi moglo podmirivati troškove života do mjesec dana u scenariju bez osnovnog mjesečnog

primitka, a zanimljivo za istaknuti jest da su ispitanici povezali stupanj financijske pismenosti s financijskom stabilnošću čime su ispitanici implicitno ukazali na visok značaj i ulogu financijske pismenosti u životu.⁵ Za usporedbu, u Americi rezultati ankete pokazuju da 61% američkih građana živi od plaće do plaće, dok njih 25% nema dovoljno ušteđevine da pokrije neplanirani financijski izdatak u vrijednosti od 400\$.⁶ S druge strane, rezultati mjerenja financijske pismenosti ukazuju da je u Hrvatskoj 44% odraslih financijski pismeno, dok je u Americi njih 57%⁷ financijski pismeno.

Istraživanja pokazuju da disparitet u financijskoj pismenosti među zemljama, osim obrazovanja, može biti uzrokovan stupnjem ekonomskog razvoja zemlje i to tako da financijska pismenost postaje značajnija kada je stupanj ekonomskog razvoja viši. Isto tako, istraživanja potvrđuju pozitivan odnos štednje i duga te rezultata financijske pismenosti unutar razvijenih ekonomija što govori u prilog financijske razboritosti stanovnika razvijenih zemalja. Nadalje, zanimljive implikacije

pruža istraživanje o povezanosti matematičke uspješnosti i financijske pismenosti proveden nad uzorkom studentske i ukupne populacije u kojem se potvrđuje jača povezanost između navedene dvije kategorije u studentskoj populaciji čime je eksplicitno naglašena korisnost integriranja financijske pismenosti u kurikulum općeg obrazovanja.⁸

Prema OECD-ovom⁹ međunarodnom izvješću o financijskoj pismenosti provedenog u dva ciklusa 2015. i 2019. godine. Hrvatska ostvaruje napredak i povećanja za 3 postotna boda, s 56% u 2015. na 59% u 2019.. Metodološka osnova ankete uključivala je tri komponente financijske pismenosti ili financijsko znanje, financijsko ponašanje i financijske stavove gdje je Hrvatska ostvarila napredak u prve dvije komponente, dok je kod financijskih stavova (odnos prema novcu, potrošnji i štednji) zabilježen pad pismenosti. Kod pitanja „više zadovoljstva nalazim u potrošnji novca nego u štednji na dulje razdoblje“ i pitanja “novac je tu da bi se potrošio“ odgovorom “slažem se u potpunosti i slažem se“ u prvom ciklusu mjerenja, 2015. odgovorilo

je 28%, odnosno 50% ispitanika, dok je u drugom ciklusu, 2019. na isto pitanje odgovorilo njih 46%, odnosno 60%. Generalno, iako se u Hrvatskoj bilježi povećanje razine financijske pismenosti zabrinjavaju negativni trendovi u financijskim stavovima koji inherentno vezuju ponašanje pojedinca neovisno o njegovom znanju.

Umjesto zaključka, briga pojedinca o samom sebi briga je i za društvo, vice versa. Pravilne projekcije, sustavne analize i odluke temelje se na usvojenom znanju, vještinama i stavovima. Postojanje financijskih prevara, pogrešaka, novčanih i materijalnih gubitaka, pogrešnih procjena, osobne prezaduženosti s jedne strane, i postojanje različitih subvencija, poticaja i poreza, mogućnosti ulaganja u osobni mirovinski proizvod, stambenu štednju ili osiguranje s druge strane su situacije o kojima treba početi razmišljati prije prvog zaposlenja. Kako bi se osiguralo što učinkovitije upravljanje osobnim financijama i ekonomska stabilnost u ovom slučaju vrijedi, uči se od malih nogu. ■

Piše: dr.sc. Ivana Rukavina, predavač.

¹ HINTS for those that would be Rich, <https://usa.usembassy.de/etexts/funddocs/loa/bf1737.htm>.

² Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2021. do 2026. godine, NN 68/2021.

³ Europska komisija, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/ip_22_283.

⁴ Anketa je provedena 2021. stoga je za očekivati da je danas taj postotak veći,

<https://www.poslovni.hr/financije/istrazivanje-otkrilo-stedne-navike-hrvata-jedan-podatak-posebno-zabrinjava-4314353>.

⁵ Anketa je provedena 2021., <https://improve.com.hr/financijska-pismenost/>.

⁶ Anketa je provedena 2022., <https://spendmenot.com/blog/how-many-americans-live-paycheck-to-paycheck/>.

⁷ https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf.

⁸ Batsaikhan, U., Demertizis, M. (2018) Financial literacy and inclusive growth in the European Union, Policy Contribution, Is. 08, May, 2018, https://www.bruegel.org/sites/default/files/wp_attachments/PC-o8_2018.pdf.

⁹ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development).

<https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>, <https://www.oecd.org/finance/Financial-Literacy-of-Adults-in-South-East-Europe.pdf>.

INFLACIJA KROZ POVIJEST

- Rani primjeri inflacije se mogu pronaći i kod ranih gradova-država na području Mediterana i Bliskog istoka, ali je možda i najpoznatiji primjer propasti Zapadnog Rimskog Carstva

- Najpoznatiji, najproučavaniji i najznačajniji moderni primjer visokih stopa inflacije i kraha gospodarskog sustava je Velika gospodarska kriza u SAD-u koja je trajala od 1929. godine sve do kraja 1939. godine

- Europski primjer države s najvećim problemima sa inflacijom u povijesti je bila Njemačka

Prema definiciji Međunarodnog monetarnog fonda inflacija je povećanje cijena različitih stvari u širokom dijelu određenog tržišta. Inflacija je normalna makroekonomska pojava, ali je važno da stopa inflacije ostane niska i konstantna kako ne bi utjecala odnosno poremećivala ostale ekonomske i gospodarske čimbenike. Uzroci povećanja stope inflacije odnosno inflatorni pritisci na tržišne cijene mogu potjecati iz različitih izvora, ali mogu biti i rezultati monetarnih politika države ili centralnih banki tih država. Iskustva iz prošlosti, ali i poboljšani protokoli i regulacije su poboljšali načine na koje se monetarne politike oblikuju i primjenjuju. Primjer toga je i postepeno izdvajanje monetarne politike od središnje državne vlasti poput vlade i parlamenta te davanje sposobnosti za oblikovanje monetarnih politika državnim centralnim bankama i međunarodnim monetarnim institucijama. Inflacija koja trenutačno uzrokuje

nestabilnosti na međunarodnim tržištima ima sličnosti u prijašnjim pojavama visokih inflatornih stopa, ali ima i značajne posebnosti koje zahtijevaju stvaranje posebno prilagođenih monetarnih i fiskalnih politika kako bi se smanjile njihove negativne posljedice na gospodarstvo i državne zajednice u cjelini.

Rani primjeri inflacije se mogu pronaći i kod ranih gradova-država na području Mediterana i Bliskog istoka, ali je možda i najpoznatiji primjer propasti Zapadnog Rimskog Carstva. Taj je primjer posebno značajan zbog postojanja velikog broja povijesnih zapisa koji olakšavaju interpretaciju i razumijevanje povijesnih okolnosti i stanja carstva u vrijeme visokih stopa inflacije. Iako se u povijesnim udžbenicima kao glavni razlozi propasti najčešće navode prodori nomadskih naroda na teritorij Rimskog Carstva i promjena religije na kršćanstvo ti su se događaji događali tijekom posljednjih nekoliko stoljeća postojanja Zapadnog Rimskog Carstva te ne moraju nužno biti jedini uzrok propasti te slavne kulture već se mogu shvatiti i kao posljedica inflacije u ekonomiji starog rima. Inflacija je, kao i u mnogim modernim primjerima, uzrokovala recesiju koja je posljedično smanjila mogućnost Rima da financira obranu svog teritorija. Pojavnost inflacije je bila mnogo fizički opipljivija nego kod današnjih povećanih inflacijskih stopa jer se mogla uočiti i kod promjene oblika i kvalitete rimske kovane valute. Standizirana rimska kovanica je bila denarius te joj je bila predodređena kvantiteta u obliku propisane težine te kvaliteta u obliku čistoće odnosno postotka srebra kojeg je sadržavala. Pogoršanje tih kvantitativnih i kvalitativnih vrijednosti, uz uvođenje manjih denominacija poput sesteriusa i asa, su bili znakovi

inflacije u antičkom vremenu. Kao i kod nekih modernih primjera poput uvođenja forinte u Mađarskoj 1946. godine i uvođenja njemačke marke u Jugoslaviji 1994. godine nakon kraha vrijednosti dinara i Rim je donekle stabilizirao opadajuću vrijednost novca pokušajima vraćanja više kvalitete kovanica, ali i neuspješnim pokušajima uvođenja cjenovnih ograničenja na određene proizvode i značajnim povećanjima poreznih stopa i vrsta poreza.

Najpoznatiji, najproučavaniji i najznačajniji moderni primjer visokih stopa inflacije i kraha gospodarskog sustava je Velika gospodarska kriza u SAD-u koja je trajala od 1929. godine sve do kraja 1939. godine. Početak je uzrokovan padom tržišta dionica, a konačno uspostavljanje monetarne i gospodarske stabilnosti je vraćeno tek u razdoblju neposredno prije i tijekom Drugog svjetskog rata. Ben Bernanke, član vijeća guvernera Federalne rezerve SAD-a je 2002. godine izjavio kako je Velika gospodarska kriza bila najveća ekonomska katastrofa u povijesti SAD-a te ju je svojim krivim procjenama i mjerama Sustav federalnih rezervi još i dodatno produljio te pogoršao. Nekoliko godina kasnije u SAD-u je započela još jedna značajna financijska kriza koja ipak nije dosegla razorne posljedice krize u 20. st. djelomično i zbog učinkovitijeg odgovora državnih institucija i regulatora. Osim pada tržišta dionica krizi su doprinijele i serijske panike u bankarskom sektoru 1930. i 1931, te međunarodna financijska kriza od 1931. do 1939. godine. Kriza u bankarskom sektoru je bila toliko uznapredovala da je predsjednik Roosevelt 1933. proglasio „Državni bankarski praznik“ kako bi zaustavio povlačenje novca iz bankarskog

Slika: www.vecteezy.com

sektora i uveo reforme u istom. Glavni razlozi koje Bernanke navodi kao razloge zbog kojih djelovanje FED-a nije bilo uspješno su bili loša kvaliteta informacija na temelju kojih su donosili odluke, nemogućnost donošenja brzih i pravovremenih odluka zbog nedostatka autoriteta za isto te nedostatka alata kojima bi to mogli učiniti. Neke od odluka Sustava federalnih rezervi su uzrokovale pogoršanje gospodarske situacije ili širenje učinaka krize na međunarodna tržišta dok su neke druge efektivnije odluke propuštene, učinjene u premljoj mjeri da bi pokazale rezultate ili učinjene prekasno u odnosu na tijek krize. Tijekom krize 2008. godine FED je potaknut i politikom ureda predsjednika SAD-a, Baracka Obame, poduzeo mjere financiranja nesolventnih banaka i financijskih institucija kojima je prijetio bankrot. Nepoduzimanje istih mjera i konzervativnija politika investiranja i ulaganja samo tijekom gospodarskog rasta je bila još jedna propuštena prilika u sprječavanju pogoršanja Velike gospodarske krize.

Velika inflacija od 1965. godine do 1982. godine je također nastala u SAD-u, a razlog tomu je i vodeća pozicija američkog tržišta u cjelokupnom svjetskom gospodarstvu i ekonomiji. U tom se

razdoblju postotak inflacije mjeren Indeksom potrošačkih cijena popeo od 1% godišnje na čak 14% godišnje na vrhuncu kriznog razdoblja. Poučeni krizom u prvoj polovici 20. st. predstavnici američkog Kongresa i FED-a su poticali makroekonomsku politiku koja je promovirala maksimalnu stopu zapošljenja, proizvodnje i kupovne moći uz stabilne kamatne stope, tržišne cijene i stabilnu stopu inflacije. Ta se monetarna politika temeljila na praćenju i prilagođavanju Phillipsove krivulje. Taj koncept tvrdi da inflacija i postotak nezaposlenosti imaju stabilan, konzistentan i matematički izračunljiv odnos. „Velika inflacija“ je pokazala da je Philipsova krivulja bila netočna i u situacijama gospodarskih kriza nije bilo moguće zadržati željene stope zaposlenih bez negativnih posljedica previsokih stopa inflacije. Ovaj je povijesni primjer inflacije također doveo i do propasti Bretton Woodskog globalnog monetarnog sustava jer je količina svjetskih rezervi u američkim dolarima premašila odgovarajuće zlatne rezerve u posjedu Sjedinjenih Američkih Država.

IZVOR:

https://dailyhistory.org/What_Role_Did_Inflation_Play_in_the_Collapse_of_the_Roman_Empire
<https://www.federalreservehistory.org/essays/great-depression>
<https://www.federalreservehistory.org/essays/great-inflation>
<https://www.bundesbank.de/en/tasks/topics/inflation-lessons-learned-from-history-666006>

Europski primjer države s najvećim problemima sa inflacijom u povijesti je bila Njemačka, a razlog tomu je, i najveća razlika u usporedbi sa krizama nastalim u SAD-u, većinom bilo financiranje Prvog i Drugog svjetskog rata te financiranje poslijeratne obnove gospodarstva i plaćanje poslijeratnih reparacija pobjednicima tih ratova. Globalizacijom značajnih svjetskih gospodarstava i financijskih tržišta na Njemačku su prenešeni i učinci „Velike inflacije“. Nakon pada zlatnog standarda njemačka Bundesbank je bila primorana održavati što konzistentniji devizni tečaj u odnosu na američki dolar. To je nužno zahtijevalo i praćenje monetarnih politika američkog Sustava federalnih rezervi. No, određene prilagodbe poput viših kamatnih stopa i ograničenja priljeva povećane ponude novca su spriječile da kriza uzrokovana povećanjima cijena fosilnih goriva uzrokuje i povećanje stope inflacije prema dvoznamenkastim iznosima. ■

Piše: Livio Gašparin

Povijesna pobjeda republikanaca na izborima u Sjevernoj Irskoj 2022. godine

Slika: <https://images.csmonitor.com>

Kada je u svibnju 2022. godine na izborima u Sjevernoj Irskoj Sinn Féin osvojio 27 zastupničkih mjesta, ostvarila je time povijesni uspjeh. Tako je irska Republikanska stranka osvojila najveći broj mjesta u Stormontu, parlamentu Sjeverne Irske, prvi puta u povijesti te regije.

Prema Sporazumu na Veliki Petak iz 1998. godine, vlast u Sjevernoj Irskoj je podijeljena između većinski rimokatoličkih irskih nacionalista, koji žele ujedinjenje Sjeverne Irske sa Republikom Irskom i većinski protestantskih unionista koji žele ostati dio Ujedinjenog Kraljevstva. Uveden je kao sredstvo pomirenja, nakon desetljetnog sukoba između sektaških grupa i britanskih snaga sigurnosti te osigurava da nijedna strana ne ostvari prevagu nad drugom. Nedostatak je taj što se sjevernoirska skupština često raspadne kada dvije strane ne uspiju postići dogovor.

Demokratska unionistička stranka (DUP) je raspustila Stormont u veljači 2022. godine u znak protesta oko pravila Brexita za koja smatraju da odvajaju Sjevernu Irsku od ostatka Ujedinjenog Kraljevstva. Sjeverna

Irska trguje prema EU pravilima, kako bi održala promet roba preko uglavnom nevidljive granice između Ujedinjenog Kraljevstva i Republike Irske, ali unionistički DUP protivi se svakoj politici koja bi mogla udaljiti Sjevernu Irsku od ostatka Ujedinjenog Kraljevstva. Britanska vlada kojoj se takođe ne sviđaju trenutna trgovinska pravila koja važe za Sjevernu Irsku, bit će vjerovatno rastrgana između podrške DUP-ovom otporu i miranju DUP-a i Sinn Féina u Stormontu.

Dugoročno, pobjeda Sinn Féina približava perspektivu ujedinjene Irske, stvarajući dodatnu neizvjesnost za UK vrijeme kad se čini da bi Škotska pod vlašću Škotske nacionalne stranke mogla napustiti uniju. Iako je Sinn Féin ublažio retoriku o ujedinjavanju Irske tokom kampanje, nisu skrivali svoju želju za irskim ujedinjenjem. Novoimenovana sjevernoirska premijerka i potpredsjednica Sinn Féina, Michelle O'Neill tada je izjavila da vjeruje da će izlazak UK-a iz EU dovesti do referenduma o ujedinjenju u bližoj budućnosti. ■

Piše: *Miran Konjhodžić*

IZVOR:

<https://www.csmonitor.com/World/Europe/2022/0628/With-Sinn-Fein-in-driver-s-seat-what-s-next-for-Northern-Ireland>

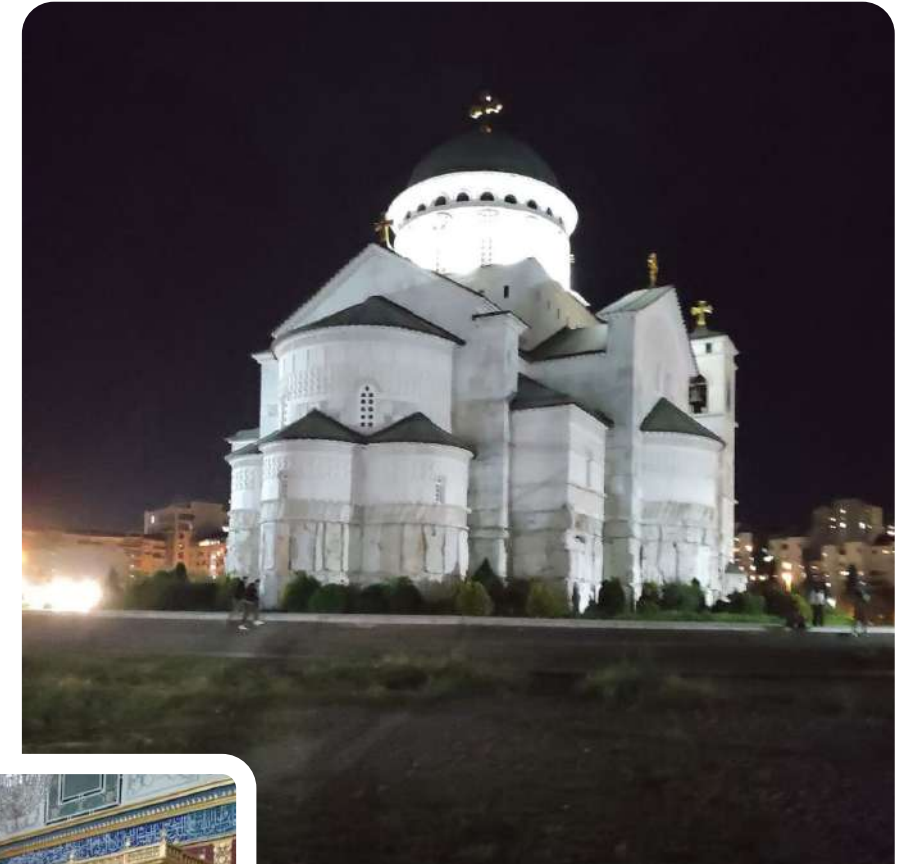
Slika: autora članka

PRODAINE KULTURE JUGOISTOČNE EUROPE

Tijekom studija često putujem, a samim time i upoznajem kulture drugih zemalja. Upoznavanjem različitih kultura sam upoznao i različite načine prodaje raznih proizvoda i usluga. Primjerice, tijekom posjeta Istanbulu, hodao sam gradom i razgledavao, kao i svaki drugi turist, dok me za rukav nije povukao jedan trgovac i pitao, na nekoliko jezika, a na samom kraju i na hrvatskom, kako mi može uzeti novac. Isprva me začudilo takvo direktno pitanje, no, ako se prisjetimo da su tijekom povijest Turci od uvijek bili poznati kao vrsni trgovci, sve postaje puno jasnije.

Ulaskom na Grand Bazaar toga je bilo sve više, čim su trgovci uočili stranca, „odmah su se bacili u akciju“. Svima je bilo jasno da Turci vole cjenkanje, stoga kod njih uglavnom ne postoje računi nakon kupovine. Iako su kao narod poznati po cjenkanju kroz povijest, česta je zabluda kako se to do danas promijenilo, obzirom da živimo u dvadeset i prvom stoljeću. No, uistinu, još je uvijek sve ostalo isto kao nekada, barem po pričama ljudi koji žive tamo. Ukoliko se ne cjenkate i prihvatite početnu cijenu koju je trgovac ponudio, nemojte se čuditi ako vas otjera i ne proda vam svoj proizvod ili uslugu. Odbijanjem cjenkanja, smatra se, ne poštujete njihovu kulturu i samim time niste dobrodošli. Naravno, uvijek će se biti iznimaka.

Slika: autor članka

Slika: autor članka

Nakon ugodne šetnje Grand Bazzarom i egipatskom tržnicom odlučio sam otići na poznati turski kebab. Prilikom traženja restorana, naišao sam na muškarca koji mi je silno htio prodati parfeme. Pratio me po gradu dobrih pola sata. Govorio je engleski, ali nije mu najbolje išlo. Kad je shvatio da sam iz Hrvatske, počeo je govoriti nekom kombinacijom između bugarskog i srpskog jezika. Bio je uporan u tome

da proda nekoliko parfema i nije odustajao. Cjenkao sam se samo iz znatiželje da vidim koliko nisko cijena može ići. Na samom kraju naše konverzacije priznao je da su parfemi ukradeni te ih zato nudi toliko jeftino. Na svu sreću, ondje su se našli vrlo dragi ugostitelji koji su me odriješili napornog trgovca. Kada se moje putovanje završilo, naravno, počeo sam planirati drugo.

Kao sljedeću destinaciju

odabrao sam Crnu Goru. Na put sam išao s prijateljicom. Smjestili smo se u Podgorici i krenuli u svoju crnogorsku avanturu. Prisjetimo se da su kroz povijest Osmanlije bile na teritoriju današnje Crne Gore. Ta povijesna činjenica ostavila je dubok trag na prodajnoj kulturi. Posjetom nacionalnog parka Virpazar, koji se nalazi nedaleko Podgorice, prvi sam puta utvrdio sličnosti između turske i crnogorske prodajne kulture.

Slika: autor članka

Kako sam u Istanbulu naišao na osobu koja me vuče za rukav, tako sam ovdje naišao na gotovo identičan prodajni stil. Vlasnik jednog restorana u nacionalnom parku uočio me na samom ulazu nacionalnog parka. Samim time što je primijetio da nisam Crnogorac, automatski je počeo prodavati svoje usluge i odveo me u svoj restoran kako bi mi pokazao kartu nacionalnog parka. Nakon pokazivanja nacionalnog parka na karti, ponudio je vožnju brodom po Skadarskom jezeru. Naravno,

prvobitna cijena je bila 50 eura, ali kako dolazim iz jedne od država bivše Jugoslavije i kako sam prvo prokomentirao da je 50 eura previše, spustio je cijenu na 25 eura. Čovjek je bio jednako naporan kao i onaj sa parfemima, ali me ovoga puta nije imao tko spasiti. Obzirom da nisam bio sam, kolegica i ja smo odlučili provozati se jezerom. Strpao nas je u auto i vozio nekamo izvan naselja. Prva pomisao je bila kako smo bili glupi što smo dopustili da nas stranac odveze u crnom kombiju. Odveo nas je do broda na

Slika: autor članka

kojem nas je čekao kapetan i još dvoje ljudi koji su nasjeli i platili 70 eura po osobi. Vožnja je trajala sat vremena, vidjeli smo puno lijepih stvari, ali, da se razumijemo, nije vrijedilo 25 eura. No, sami smo krivi što smo dopustili takvo što.

Prilikom iskrcavanja sa broda nas je opet dočekao gospodin i rekao kako će nas odvesti do željezničkog kolodvora, obzirom da smo za kojih pola sata imali vlak za Podgoricu. No, prvo nam je rekao kako mora nešto obaviti i zamolio nas da pođemo za njim. Uveo nas je na recepciju svog hotela i zatim zatvorio vrata. Ponudio nas je pićem i rekao da nas mora nešto zamoliti. Naravno, zašto bi išta bilo jednostavno. Tražio je od nas da napišemo na recenziju na Google-u te da spomenemo kako je on vrlo ljubazan domaćin, kako nudi svježu ribu u restoranu i ostale pohvale. Nakon toga nas je odvezao na vlak i, hvala Bogu, završili smo s njim.

Čekajući vlak smo se smijali kako smo samo naivni i glupi bili što smo se vozili s njim i u strahu prihvatili ponude. Sve u svemu, bilo je vrlo lijepo iskustvo, ali ukoliko slučajno idete na putovanje u Crnu Goru i pritom želite posjetiti Skadarsko jezero, odbijte odmah prvu osobu koja će vam uporno nuditi vožnju brodom i, naposljetku, nemojte ići u restoran Pelikan, riba ipak nije svježija. ■

Piše: Anton Rajkovačić

MENADŽERSKI IZVJEŠTAJ I VIZUALIZACIJA PREMA IBCS® STANDARDIMA

- **Financijski, odnosno računovodstveni izvještaji temelj su menadžerskih izvještaja. Ipak, menadžerski izvještaji dat će nam puno jasniju sliku situacije u kojoj se poduzeće nalazi. On zahtjeva prikupljanje, obradu te analizu dobivenih podataka**
- **IBCS® međunarodni standardi (International Business Communication Standards), temeljeni na HICHERT®IBCS pravilima stvoreni su kako bi implementacija menadžerskih izvještaja bila kvalitetnija i efikasnija**

Većina vlasnika poduzeća u Hrvatskoj upoznata je s temeljnim financijskim izvještajima, ali mnogi su manje upoznati s menadžerskim izvještajima koji uvelike pomažu njihovim tvrtkama da povećaju učinak i profitabilnost.

Vođenje poduzeća velik je izazov, ali nije nemoguća misija. Postoje strategije, tehnike i resursi koji pomažu poduzetnicima da postignu uspjeh. Upravljanje prodajnim strategijama, zalihama, financijama, marketingom ili samim zaposlenicima su odgovornosti s kojima se susreću vlasnici poduzeća i menadžment. Iako se čini kao puno posla, menadžerski izvještaj će sve učiniti lakšim i sigurnijim.

Menadžerski izvještaj je instrument za efikasno upravljanje poduzećem. Idealan je kako bi menadžment i uprava stekli uvid u određena područja svog poslovanja.

Financijski odnosno računovodstveni izvještaji temelj su menadžerskih izvještaja, međutim menadžerski izvještaji dati će nam puno jasniju sliku situacije u kojoj se poduzeće nalazi. On zahtjeva prikupljanje, obradu te kasnije analizu dobivenih podataka.

Ovi izvještaji su od iznimne važnosti za jednu organizaciju jer joj pomažu kontrolirati i usmjeravati poslovanje. Menadžerski izvještaji sadrže podatke o poslovnim rezultatima, daju odgovor na pitanje zašto je poslovni rezultat bio bolji ili lošiji nego prethodne godine,

prikazuju strukturu troškova, povrat na imovinu ili analizu uspješnosti u određenom odjelu.

Za profesionalnu izradu menadžerskih izvještaja presudna je učinkovita poslovna komunikacija koja danas često dovodi do nesporazuma. Ti nesporazumi otežavaju donošenje poslovnih odluka, stoga se dobra komunikacija treba temeljiti na definiranim pravilima. IBCS® međunarodni standardi (International Business Communication Standards), koji su temeljeni na HICHERT®IBCS pravilima, stvoreni su kako bi implementacija menadžerskih izvještaja bila što kvalitetnija i efikasnija.

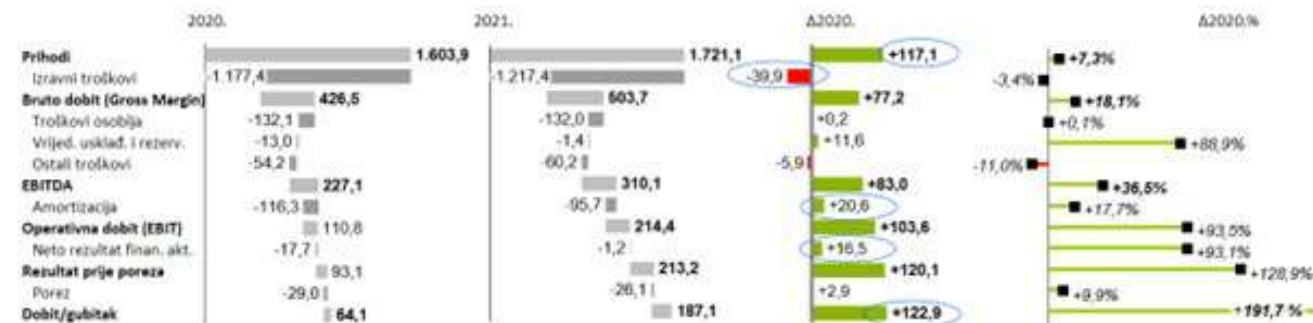
U nastavku je prikazan menadžerski izvještaj računa dobiti i gubitka jednog od vodećih lanaca maloprodajnih trgovina u Hrvatskoj prema IBCS® međunarodnim standardima. U grafikonu se jasno vidi kako je u 2021. godini poduzeće ostvarilo dobit veću za 122.900.000 kuna u odnosu na 2020. godinu. Veća dobit je ostvarena ponajviše radi značajnog rasta prihoda. Iz relativnog prikaza vidimo da su prihodi rasli za 7,3%, odnosno za 117.100.000 kuna. Poduzeće je smanjilo troškove amortizacije te povećalo neto financijski rezultat što je također uveliko doprinijelo povećanju dobiti. Među troškovima najveći rast bilježe izravni troškovi. U apsolutnoj vrijednosti, izravni troškovi su rasli za 39.900.000 kuna.

U 2021. povećana je dobit za +122,9 mHRK, prvenstveno zbog porasta prihoda od +117,1 mHRK (7,3%), manje amortizacije za +20,6 mHRK (17,7%), te većeg neto rezultata financijskih aktivnosti +16,5 mHRK (93,1%), dok izravni troškovi bilježe rast od -39,9 mHRK

Menadžerski račun dobiti i gubitka

2020 ... 2021

Aps. u mHRK; rel. u %

Izvor: Poslovna učinkovitost d.o.o.

Sljedeća slika prikazuje analizu povrata na imovinu (ROA) prema IBCS®-u tvrtke koja je među najprofitabilnijim hrvatskim tvrtkama u branši komunikacija. Povrat na imovinu se u 2021. godini povećao za dva postotna boda u odnosu na 2020. godinu, prvenstveno zbog rasta povrata na prodaju za tri postotna boda. Obrtaj imovine imao je blagi pad za 0,1 postotna bod.

Piše: Sara Husar

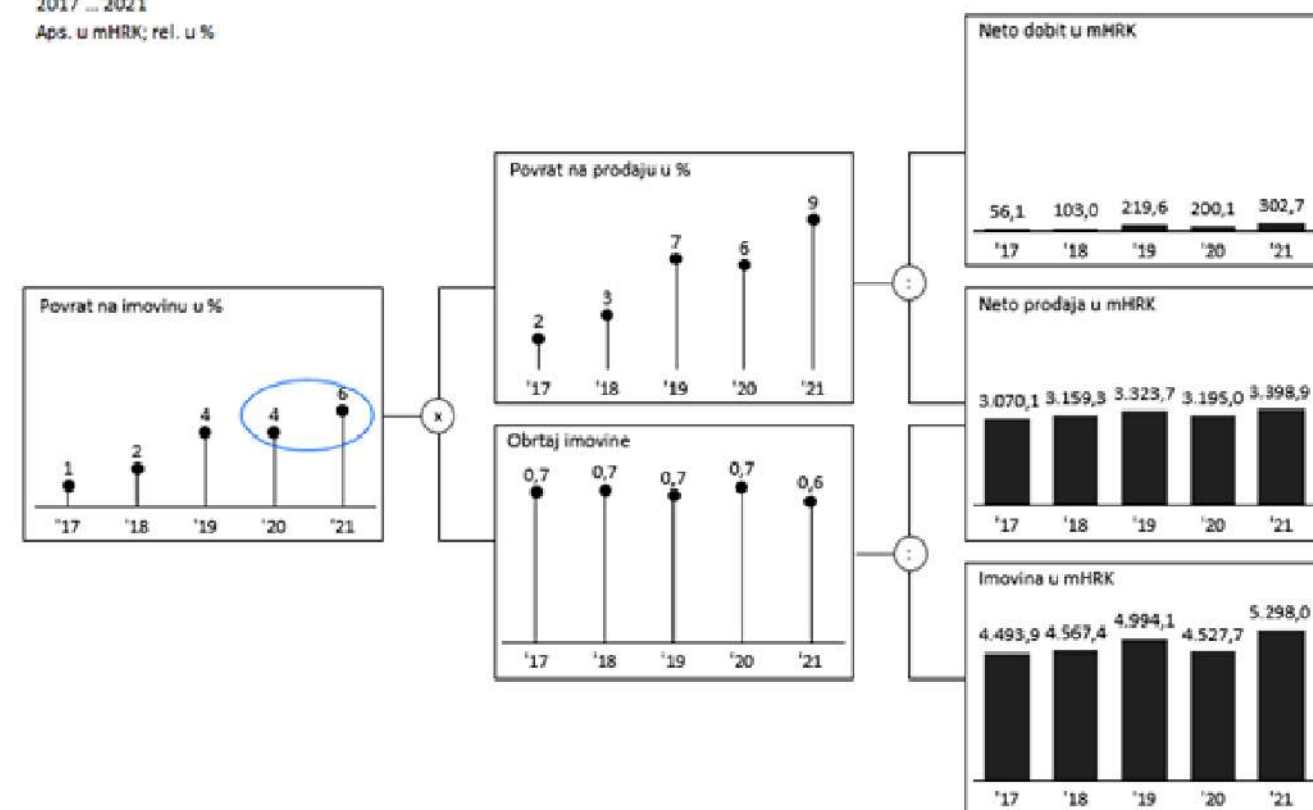
Izvor: Poslovna učinkovitost d.o.o.

Povrat na imovinu u 2021. povećao se za 2 p.b. u odnosu na 2020. zbog većeg povrata na prodaju

Analiza povrata na imovinu

2017 ... 2021

Aps. u mHRK; rel. u %

ZAJMOVI KOJIMA SU MALE TVRTKE PREŽIVJELE PANDEMIJU DOLAZE NA NAPLATU

Slika:
<https://lidermedia.hr>

Sa ciljem očuvanja radnih mjesta i poslovanja, europske vlade na COVID krizu odgovorile su paketom mjera za pomoć gospodarstvu. U Italiji, kao i u većini europskih zemalja jedna od COVID mjera bili su krediti sa državnim jamstvom. Italija je u ovom slučaju izdvojena, jer je zajamčila 277 milijardi eura korporativnih kredita, što je drastično više od ostalih zemalja članica EU. Sada ti krediti dolaze na naplatu, a vlasnici malih tvrtki radi povećanja cijena sve teže

podnose zaduženost. Na krizu nastalu radi pandemije nadovezala se i kriza nastala radi rata kojeg je Rusija pokrenula u Ukrajini. Taj rat je negativno utjecao na oporavak svjetskog gospodarstva. Najranjivija skupina u ovom slučaju mali su i srednji poduzetnici koji su uslijed pandemijske krize uzeli kredite, uz jamstvo države. Čak 2,7 milijuna talijanskih tvrtki u lipnju 2022. godine moralo je pokazati svoju sposobnost otplate. Za mnoge od

njih taj je teret bio pretežak. Za razliku od Njemačke koja nosi titulu najvećeg svjetskog gospodarstvenika u EU, Italija je izdala pet puta više jamstvenih kredita. Moguće političke posljedice su val zatvaranja ili prodaja poduzeća, a na nama ostaje da vidimo na koju će način talijanska vlada pomoći poduzetnicima da izbjegnu propast. ■

Piše: Sara Husar

Slika:
<https://portal.moj-eracun.hr>

ZELENO GOSPODARSTVO

Zeleno poslovanje je danas neizbježna tema koja obilježava našu svakodnevnicu. No kako biti društveno odgovoran i poslovati bez papira? Moguće je. Pojedini hrvatski poduzetnici tu taj model poslovanja već primijenili.

Jedna od tvrtki koja je uvela digitalizaciju u strukturu poslovanja su Tokić auto dijelovi. Digitalizacija tvrtke traje već nekoliko godina, a unatoč tome tvrtka bilježi rast na svim poljima. Time su dokazali da digitalizacija ne znači nužno gubitak radnih mjesta. Smatraju da je baš to što su digitalizirali svoje poslovanje utjecalo na njihov rast i napredak.

Najzanimljiviji digitalni proces zasigurno im je RPA (Robotic process automation), odnosno automatizacija poslovnih procesa. Automatizacijom su svoje djelatnike oslobodili dijela posla. Te poslove sada obavlja 180 robota, njih 180, čime su znatno uštedili na vremenu, pa njihovi zaposlenici sada mogu obavljati važnije poslove.

Osim softverskih robota u svoje su poslovanje uveli i E-račun. Elektronički račun se izdaje digitalno i ne zahtjeva fizički ispis. Jednostavnost računa omogućila je sve češće korištenje i ubrzanje poslovnih procesa. ■

Piše: Sara Husar

PRAVO SVEMIRA

Pravo Svemira je grana prava koja se počela razvijati očetkom 20. stoljeća, a danas je sve značajnija zbog iznimnog napretka tehnologije. Prve rasprave o pravu svemira započele su nakon što su letjelice uspješno lansirane, jer su teoretičari uvidjeli da bi moglo doći do pravnih problema. Razvoj međunarodnog prava Svemira započeo je lansiranjem prvog umjetnog satelita Sputnika 1957. godine. Prvi komentar, s pravne strane objavio je belgijski pravnik Laude te nakon njega visoki dužnosnik sovjetskog Ministarstva zrakoplovstva Zarzar, koji je uočio potrebu za svemirskim pravom te njegovom regulacijom. Važnost Laudeovog i Zarzarovog komentara je velika, zbog toga što su prepoznali ogromnu važnost i različitost između zračnog i svemirskog prostora. Naveli su da su zračni i svemirski prostor dvije zasebne cjeline pa se prema njima treba pristupiti na drugačiji način.

Prvo veliko djelo na temu prava Svemira napisao je 1932. godine pravnik, profesor i pilot Vladimir Mandl pod naslovom „Das Weltraum – Recht: Ein Problem der Raumfahrt“. Mandl također iznosi činjenice da je pravo Svemira nezavisna grana prava te daje predviđanja o daljnjem razvijanju svemirskog prava koji bi trebao biti odvojen od jurisdikcije svake države. U razdoblju od 1948. do 1949. razvijala su se dva ključna događaja koji će doprinijeti razvoju svemirskog prava. Prvi od njih bio je kada je američko državno tijelo objavilo problem na teritoriju Antarktike te su potakli znanstvena istraživanja na tom području. Drugi bitan događaj bio je kada je britanski inženjer Smith objavio dopis vladi SAD-a. Smithov je dopis od izuzetnog značaja za razvoj prava Svemira jer on po prvi put ističe kako je

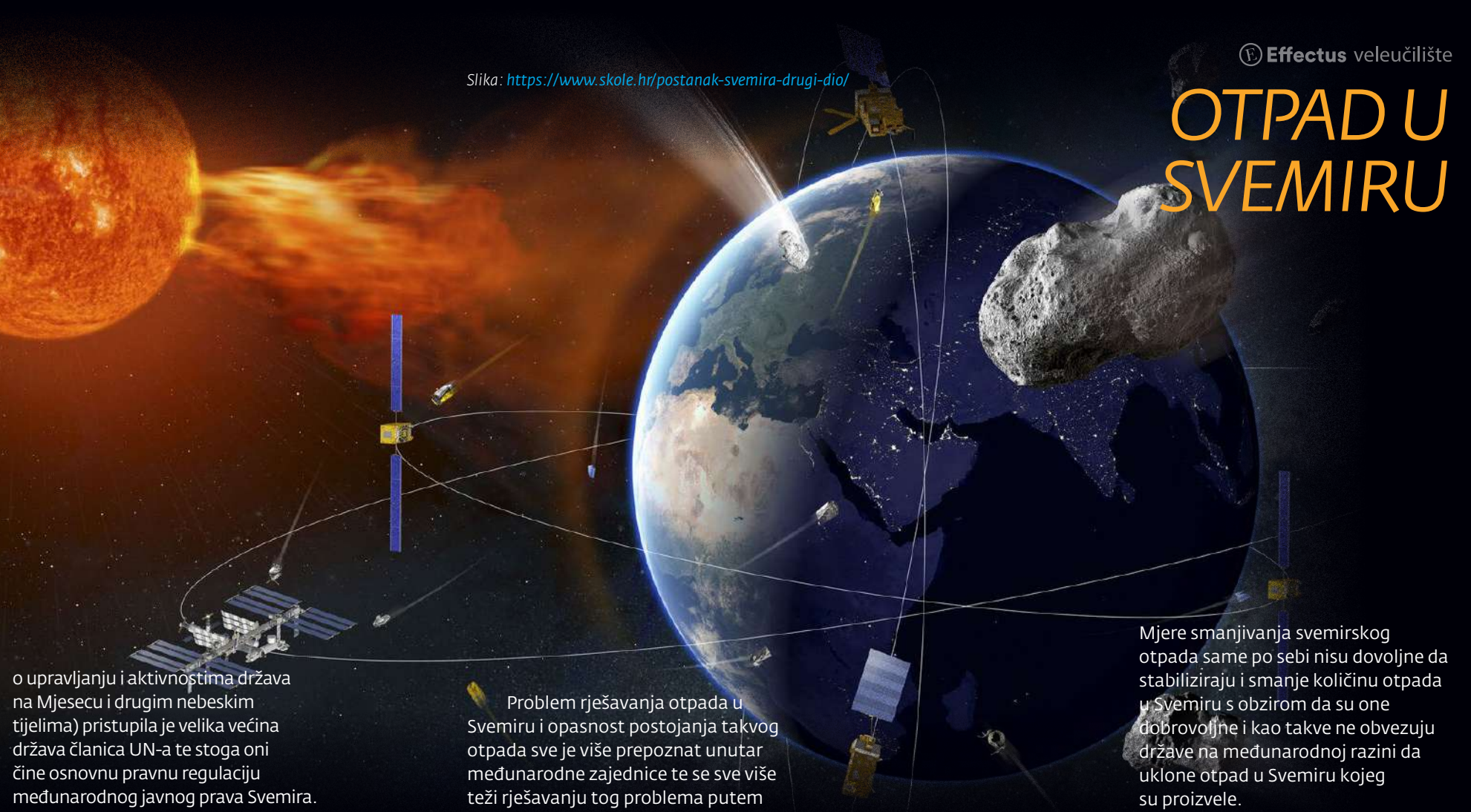
Mjesec „zajedničko nasljeđe svih ljudi“ što je fraza koja je kasnije korištena u Ugovoru o Svemiru i svim kasnijim međunarodnim ugovorima kojima se uređuje pravni režim Svemira.

Sljedeći važan događaj u povijesti prava Svemira bilo je osnivanje Međunarodne astronautičke federacije. Tijekom godina se pravo svemira razvijalo i postajalo sve važnijim u pravnoj sferi. S globalnim porastom svemirskih aktivnosti porasla je i potreba za međunarodnom suradnjom, kakvu je moguće ostvariti samo unutar međunarodne organizacije koja okuplja većinu država svijeta, pa je prema tome bilo logično da uporište takve suradnje budu Ujedinjeni Narodi. Tako je Opća skupština UN-a 1958. godine osnovala ad hoc odbor za miroljubivo korištenje Svemira (danas Odbor za miroljubivo korištenje Svemira) koji se sastojao od 18 članova, a čija je zadaća bila da prouči tehničke i pravne aspekte čovjekovog prodora u Svemir. Od svog osnutka pa do danas, Odbor je žila kucavica međunarodne suradnje na području istraživanja i korištenja Svemira.

On održava stalni kontakt s vladinim i nevladinim organizacijama u pogledu aktivnosti u Svemiru i potiče međunarodnu suradnju. Odbor za miroljubivo korištenje Svemira danas ima 77 članova i najveći je odbor unutar UN-a. Do danas, Odbor je izradio pet međunarodnih ugovora koji se tiču prava Svemira, a koje je rezolucijama usvojila Opća skupština UN-a. To su: Ugovor o načelima kojima se uređuju aktivnosti država u istraživanju i korištenju Svemira, uključujući Mjesec i druga nebeska tijela; Ugovor o spašavanju astronauta, vraćanju astronauta i vraćanju objekata lansiranih u Svemir; Konvencija o međunarodnoj odgovornosti za štetu uzrokovanu svemirskim objektima; Konvencija o registraciji objekata lansiranih u Svemir i Ugovor o upravljanju i aktivnostima država na Mjesecu i drugim nebeskim tijelima. Navedenim ugovorima (osim Ugovora

o upravljanju i aktivnostima država na Mjesecu i drugim nebeskim tijelima) pristupila je velika većina država članica UN-a te stoga oni čine osnovnu pravnu regulaciju međunarodnog javnog prava Svemira. Ujedinjeni narodi igrali su glavnu ulogu u izradi i razvoju međunarodnog prava svemirskih telekomunikacija. Dok su specijalizirane agencije UN-a, poglavito Međunarodna telekomunikacijska unija, imale za cilj poticanje međunarodne suradnje, koordinaciju i regulaciju u području prava međunarodne svemirske telekomunikacije, uloga UN-a bila je harmonizacija aktivnosti država u međunarodnoj zajednici. U sklopu UN-a, vlade i privatni sektori različitih država koordiniraju uspostavu i rad telekomunikacijskih mreža i usluga. UN je ključna međunarodna organizacija unutar koje se odvijaju procesi regulacije, standardizacije, koordinacije i razvoja međunarodnih telekomunikacija, a čiji je cilj globalni razvoj telekomunikacija za dobrobit čitavog čovječanstva koji se temelji na načelima vladavine prava, obostranog pristanka i kooperativnosti radnji.

Slika: <https://www.skole.hr/postanak-svemira-drugi-dio/>

Problem rješavanja otpada u Svemiru i opasnost postojanja takvog otpada sve je više prepoznat unutar međunarodne zajednice te se sve više teži rješavanju tog problema putem međunarodnih mehanizama kojima bi se regulirali načini uklanjanja otpada u Svemiru i obveze država da ga uklone. Problemi otpada u Svemiru donekle su dotaknuti Ugovorom o Svemiru, Konvencijom o odgovornosti i Konvencijom o registraciji. S obzirom da su ti dokumenti temelj međunarodnog prava Svemira, u njima su se pokušala naći rješenja za rješavanje pitanja svemirskog otpada. No, treba imati na umu da su ti dokumenti usvojeni u vrijeme kada je čovjekov put u Svemir tek počeo te se tada nije moglo predvidjeti, niti da će u vrlo kratkom roku biti lansirani velik broj svemirskih objekata, niti koliko će biti opasno ostajanje takvih objekata u svemirskom prostoru nakon završetka njihovog životnog vijeka. Tako članak 9. Ugovora o Svemiru propisuje da se istraživanje i iskorištavanje Svemira

trebaju obavljati na način kojim će se izbjeći opasno zagađivanje Svemira te propisuje obavezu država da provedu odgovarajuće mjere u tu svrhu. Prema tome, vidljivo je da je člankom 9. predviđena mogućnost zagađivanja Svemira i moguć štetni utjecaj takvog zagađenja na aktivnosti drugih država no nije pobliže definirano što bi u praksi bilo opasno zagađenje niti na kakve se točno mjere misli pod obvezom država da poduzmu „odgovarajuće mjere“ kako bi spriječile opasno zagađenje. Članak 8. Ugovora o Svemiru također se dotiče pitanja otpada u Svemiru propisujući odgovornost države lansiranja za štetu koja nastane drugoj državi od lansiranih objekata ili njegovih komponenti te time daje opću smjernicu za reguliranje odgovornosti država za njihov otpad.

OTPAD U SVEMIRU

Mjere smanjivanja svemirskog otpada same po sebi nisu dovoljne da stabiliziraju i smanje količinu otpada u Svemiru s obzirom da su one dobrovoljne i kao takve ne obvezuju države na međunarodnoj razini da uklone otpad u Svemiru kojeg su proizvele.

Kraj 20. stoljeća i početak 21. stoljeća obilježio je brz napredak znanosti i tehnologije. Međunarodni ugovori kao pravna regulacija postavili su dobre temelje za dalje, ali mi ljudi moramo i dalje stvarati, razvijati i mijenjati postojeću pravnu regulativu u bolju i moderniju, u skladu s novim razvojem tehnologije. Daljnje istraživanje svemira je neophodno, ali s velikom dozom opreza i odgovornosti.

Za kraj, ukoliko vas više zanima o pravu svemira, pročitajte knjigu Međunarodno javno pravo- izbor dokumenata (autori: Davorin Lapaš i Trpimir M. Šošić sa suradnicima) u kojem ćete moći pronaći i pročitati spomenute konvencije te sadržaj članaka koji su pravno regulirani i vidjeti koja su prava i obveze svake države članice Ugovora. ■

Piše: Maja Rijetković

Žena u radnim odnosima

Slika: <https://booksa.hr>

Kroz povijest pa sve do danas razvija se položaj žena. Promatrajući kroz povijest žene su uglavnom bile domaćice, brinule o djeci i kućanstvu, dok ih u poslovnom svijetu nije bilo. Iako je 21. stoljeće, situacija se poboljšala ali nedovoljno. Postoje i danas vidljivi oblici diskriminacije žena u radnim odnosima poput nejednake plaće između muškaraca i žena za isto radno mjesto. Žene su u 21. stoljeću relativno zaštićene donesim konvencijama i zakonima koje su pomogle mnogim ženama da se izbore

za ravnopravnost u radnim odnosima te da doprinesu svojim znanjima i kompetencijama na globalnoj razini.

Mnoge žene u povijesti bile su izrazito snažne, uporne, obrazovane i talentirane. Neke od njih bile su kraljice, znanstvenice, carice, slikarice i spisateljice te su time mogle i doprijeti da se čuje njihov glas i da se poboljša odnos prema ženama u cjelini, ali i u radnim odnosima. Žene koje su bile nepoznate javnosti nisu imale tu mogućnost da utječu da se

nešto promijeni. Bile su potlačene i nepravilno stavljane u okvire ljudi koji su mislili da oni imaju veće pravo od žena. Od početka prosvjetiteljstva žene se počinju buniti i tražiti pravo glasa. Među prvima se pobunila Mary Wollstonecraft koja je bila uzor sufražetkinjama te je u njihovu obranu napisala djelo *Obrana ženskih prava* (1792.) Tražila je ukidanje dvostrukih mjerila muškog i ženskog ponašanja. Zahtjeva da žene samostalno rade, da imaju pravo na školovanje te pravo na politički i građanski život.

Danas u svijetu žene su prisutne u svakom segmentu društvenog i poslovnog života. Mnogo ih je na vodećim pozicijama u najboljim organizacijama, neke su na čelu državnih institucija no i dalje ima žena koje su diskriminirane jer su žene, nedovoljno plaćene za svoj rad. Dosta žena ima poteškoće u zapošljavanju zbog toga što postoji velika šansa da osnuju obitelj i to određenim poslodavcima smeta te ih na temelju pozitivnog odgovora odbiju. Uz navedene probleme s kojima se žene susreću u radnim odnosima tu je i efekt staklenog stropa koji ograničava da žena hijerarhijski napreduje. Ravnopravnost između muškaraca i žena je temeljno pravo, zajednička vrijednost Europske unije i nužan preduvjet za postizanje ciljeva gospodarskog rasta, zapošljavanja i socijalne kohezije unutar Europske unije. Iako neravnopravnosti još uvijek postoje, Europska unija napravila je značajan napredak u posljednjih nekoliko desetljeća u ostvarivanju ravnopravnosti muškaraca i žena. To se u najvećoj mjeri može zahvaliti zakonodavstvu o jednakom tretmanu, naglašavanju pitanja rodne (spolne) politike i posebnih mjera za

profesionalno napredovanje žena. Broj nezaposlenih žena je općenito veći od muškaraca te tako stvara rezervnu „armiju“ radne snage koja ima manje mogućnosti izbora te slabije pregovaračke pozicije na tržištu rada. Udio žena na tržištu rada se kontinuirano povećava poglavito iz ekonomskih razloga, ali i zbog želje za samoostvarenjem te nedovoljnim vrednovanjem zanimanja domaćice.

Raspodjela kućanskih poslova te odgoja djece i dalje je uglavnom primarno posao žene. Na primjer, žene u Australiji rade 38 sati kućanske poslove, dok muškarci na iste aktivnosti troše 16 sati. U centralnoj i istočnoj Europi žene rade 85 sati na poslu i kod kuće, dok muškarci rade 70,6 sati. Uz već navedene razloge, raspodjela kućanskih poslova te usklađivanje privatnog i profesionalnog života žena, predstavlja ozbiljnu prepreku uključivanju žena na tržište rada pod jednakim uvjetima.

Zakonodavni okvir kojim se zabranjuje izravna ili neizravna diskriminacija čini nekoliko zakona. Zakon o radu Republike Hrvatske u članku 5. kaže: „Zabranjena je izravna ili neizravna diskriminacija

na području rada i radnih uvjeta, uključujući kriterije za odabir i uvjete pri zapošljavanju, napredovanju, profesionalnom usmjeravanju, stručnom osposobljavanju i usavršavanju te prekvalifikaciji, sukladno posebnim zakonima“. U članku 83. definira se jednakost plaća žena i muškaraca.

Osim Zakona o radu zaštita i promicanje jednakosti se osigurava Zakonom o ravnopravnosti spolova i Zakonom o suzbijanju diskriminacije koji definira sljedeće oblike diskriminacije: izravna i neizravna diskriminacija, segregacija, uznemiravanje i spolno uznemiravanje, poticanje na diskriminaciju i propuštanje razumne prilagodbe (NNbr. 85/08).

Hrvatski Sabor je 2006. donio Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006 – 2010. kao osnovni strateški dokument s ciljem uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanje stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti (NN br. 114/06).

Republika Hrvatska je kao strateške ciljeve i prioritete do 2015.

Slika: <https://www.libela.org>

godine definirala: uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja u nastavne planove i programe, povećanje sudjelovanja žena u procesu donošenja političkih odluka, ekonomsko osnaživanje žena, suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, unapređenje vođenja statističkih podataka, jačanje medijske podrške ravnopravnosti spolova, usklađivanje privatnog i profesionalnog života, osnaživanje institucionalnih mehanizama i jačanje civilnog društva (NN br. 114/06).

Iz svega navedenog vidimo da osnovno zakonodavstvo postoji i vrlo kvalitetno definira problematiku ravnopravnosti spolova. Ipak, politika ravnopravnosti spolova ne dobiva potrebnu pozornost te je neophodan veći angažman nevladinih udruga u primjeni postojećih zakona. Kroz partnerske odnose nevladinih udruga i državnih tijela te jačanje civilnog društva, može se osvijestiti problem diskriminacije žena na tržištu rada i raditi na provedbi rodno osviještene politike jednakih mogućnosti.

Jednake mogućnosti na tržištu rada koje bi imali i muškarci i žene su ključne pretpostavke za razvoj svakog društva. Želimo li smanjiti diskriminaciju žena na tržištu rada trebali bismo primjenjivati postojeće zakone. U taj bi se proces trebale uključiti lokalne zajednice i nevladine udruge. Kroz jačanje društva treba kontinuirano raditi na razbijanju stereotipa, npr. podjela na muške i ženske poslove. Jedan od najvažnijih ciljeva mora biti izgradnja mehanizama koji će ženama omogućiti usklađivanje privatnog i poslovnog života te im osigurati ravnotežu između ta dva segmenta. To je važno pitanje koje se tiče i nas kao pojedinca, ali i društvo u cjelini. ■

Piše: Maja Rijetković

Uočavanje nedostataka i pronalaženje prilika za poboljšanje zdravstvenog sustava

Pružanje usluge kvalitetne i funkcionalne zdravstvene zaštite je jedna od glavnih uloga svih modernih društvenih zajednica, odnosno država. Neke države poput SAD-a su usmjerene prema privatizaciji zdravstvenog i farmaceutskog sektora, dok neke druge poput većine europskih pokušavaju pružiti uslugu zdravstvene zaštite više prema načelima socijalnih i solidarnih politika. Različiti zdravstveni sustavi zahtijevaju različite izmjene, inovacije i reforme kako bi poboljšali svoju organizaciju, financiranje te načine pružanja zdravstvenih usluga. Američki liječnik Marty Adel Makary je kirurg, profesor i komentator za područje zdravstva i zdravstvenog sustava porijeklom iz Velike Britanije. Izdao je nekoliko knjiga koje se bave unaprijeđenjem medicine, postupcima u onkološkim i gastrointestinalnim operacijama, ali i postupcima u načinu rada i organizaciji zdravstvenih sustava. U njegovoj se knjizi „The Price we Pay” ili „Cijena koju plaćamo” opisuju problemi u zdravstvenom sustavu SAD-a, ali se problemi koje je pronašao i analizirao kao i rješenja koja je formirao i predložio u

značajnom dijelu mogu primijeniti i u europskim zdravstvenim sustavima poput hrvatskog. Cilj njegova istraživanja je predložiti novi model koji bi osporio činjenicu da samo visoka cijena zdravstvene zaštite nudi kvalitetnu i zadovoljavajuću zdravstvenu njegu.

Glavni problemi koje je istaknuo su overtreating ili prekomjerno testiranje i liječenje, nedovoljna razina transparentnosti, problem posrednika u zdravstvenom sustavu i farmaceutskoj industriji, loša i krivo usmjerena edukacija medicinskog osoblja i drugi. U slučaju overtreatinga je važno primijetiti da većina zdravstvenih djelatnika u SAD-u nisu zaposlenici države već je njihovo djelovanje uvjetovano i odlukama privatnih upravnih odbora bolnica, farmaceutskih poduzeća i osiguranja. Cilj rada zdravstvenih djelatnika u slučaju overtreatinga nije liječenje oboljelih pacijenata kojima je briga potrebna već pronalazak visokolukrativnih pacijenata s niskorizičnim bolestima. Takav način selekcije omogućuje najveće razine

uspješnosti u izliječenju pacijenata, ali i najveće razine profita tih institucija. U Hrvatskoj ovaj problem još ne postoji na toj razini, ali je moguće da dođe do slične pojave jer se ubrzava trend privatizacije određenih vrsta medicinskih pregleda, testova i zahvata zbog nedovoljnog ulaganja u državnu bolničku infrastrukturu, osoblje i opremu. Drugi problem je transparentnost, koja se u SAD-u očituje u visokom udjelu u cijeni zdravstvenih usluga koje plaća sam pacijent, neznajući iznos prije pružene usluge. U bolnicama koje nisu pokrivene osiguranjem koje pojedinac ima te usluge mogu poprimiti astronomske iznose, a i ako imaju osiguranje najčešće nije poznato koliki postotak osiguranje zapravo plaća. U Hrvatskoj je mnogo važnija transparentnost na većoj, državnoj razini upravo zbog čestih deficita u zdravstvenom sustavu, nepodmirivanja dospjelih računa itd. Problem posrednika dr. Makary objašnjava na primjeru brokera koji pregovaraju s bolnicama i drugim zdravstvenim ustanovama. Problem u načinu njihova rada je nedostatak

Slika: Thinkstock

stručnog znanja te preveliki bonusi koje dobivaju nakon sklapanja ugovora koji mogu iznositi i više stotina tisuća dolara ovisno o veličini bolnice s kojom potpišu ugovor te paketom proizvoda i maržom koju ugovore. Takva praksa višestruko uvećava konačnu cijenu za samog korisnika usluge odnosno pacijenta. Problem pri edukaciji medicinskog osoblja je vidljiv kod nedostatka kolokvija koji se bave poslovanjem u zdravstvenom sustavu i kolokvija koji bi sadržavali korisna znanja i upute vezane sa socijalnim vještinama i odnosima. Za SAD je također specifičan problem visoke cijene obrazovanja. U Hrvatskoj su prisutniji problemi iseljavanja visoko obrazovanog medicinskog kadra, zastarjele institucije i njihova infrastruktura, lošiji uvjeti rada, niske kvote upisa u Medicinske fakultete koji ne zadovoljavaju potrebe na tržištu rada itd.

Primjeri inovacija i dobrih praksi koje dr. Makary navodi su nastavak na

integraciji i implementaciji državnih programa Medicare i Medicaid, promjena oblika financiranja zdravstvenih ustanova, veća regulacija nad radom posrednika i pružatelja zdravstvenog osiguranja, stvaranje internetskih baza podataka s podacima o ažurnim znanstvenim saznanjima, rezultatima trenutno primjenjivanih medicinskih zahvata i tretmana i sl. Programi Medicare, koji je namijenjen osobama iznad 65 godina starosti i Medicaid, državni program za osobe sa slabijim imovinskim stanjem, su rezultirali većom pokrivenosti najosjetljivijih kategorija društva. No, povećani troškovi administracije tih programa i ovisnost o političkim odlukama Kongresa i senatora saveznih država su limitirali njihove rezultate. Oblik financiranja također približava američki sustav europskom, jer se iznos ugovornih popusta na zdravstvene usluge prema osiguravajućim kućama fiksirao u određenom postotku te transparentno

prikazao svim pacijentima neovisno o njihovom osiguranju. Primjer stvaranja internetskih baza podataka u Hrvatskoj je npr. portal PLIVAZdravlje. Ta je web-stranica specijalizirani zdravstveni portal koji je javno dostupan te koji sistematizirano prikazuje bolesti, simptome i preporuke, ali i nudi integrirane korisne alate, poput kalkulatora Indeksa tjelesne mase i kalkulatora za izračun potrebnog dnevnog energijskog unosa. Posljednji istaknuti primjer su organizacije koje nisu nužno bolničkog karaktera već integriraju i područja nutricionizma, tjelovježbe, psihologije i savjetovanja. One podižu razinu životnog standarda njihovih članova i djeluju preventivno kroz poticanje zdrave prehrane, tjelovježbe, brige za mentalno zdravlje, ali i nude redovne liječničke preglede te surađuju s bolničkim ustanovama u slučaju problema sa zdravstvenim stanjem njihovih pacijenata. ■

Piše: Livio Gašparin

IZVOR:
Marty Adel Makary: *The Price We Pay* (2019)

Moje iskustvo sa Effectus poduzetničkim inkubatorom

Tijekom ožujka sam sasvim slučajno sa kolegicom s fakulteta otišao u knjižnicu, gdje su se ona i naša predsjednica udruge mladih na Effectusu usuglasile i počele me nagovarati na prisustvovanje predavanjima poduzetničkog inkubatora. Kako sam jedan od onih studenata koji rade „puno radno vrijeme“ uz studij premišljao sam se i postavljao si pitanja poput „Hoću li imati vremena?“ te „Hoću li sve stići uz predavanja i posao?“. No, kolegice su bile vrlo uvjerljive i odlučne, te su me na kraju uspješno nagovorile da se prijavim.

Prijavio sam se na poduzetnički inkubator i počeo slušati predavanja vrhunskih stručnjaka sa iskustvom u određenim segmentima poduzetništva. Predavači su svako predavanje izveli na vrlo zanimljiv i pomalo humorističan način.

Osim što smo slušali teoretska predavanja, izvodili smo i vježbe te dobivali zadatke koje bismo izvršavali kod kuće. Za studente Effectusa sastavljanje ugovora nije bilo ništa novo, ali, s obzirom da kolege studenti sa ostalih fakulteta, koji su također prisustvovali predavanjima, nisu do sada imali doticaj sa ekonomsko – pravnim pojmovima, profesori su nam dali svoj kontakt, kako bismo ih mogli pitati sve što nam nije jasno. Na svakom je od predavanja bilo vrlo zanimljivo slušati različita mišljenja i promatrati način razmišljanja studenata sa drugih fakulteta. Svatko je od sudionika, naravno, imao različito razmišljanje. Oni koji nikada nisu imali doticaj sa teorijom poduzetništva, ipak, imaju „neisklesan“ pogled na poduzetništvo. To je, štoviše, samo proširilo percepciju nama koji smo slušali i postavljali pitanja jedni drugima.

Kasnije, u jednom od predavanja, saznali smo da se, na kraju, poslije ocjenjivanja stručnog žirija, prva tri mjesta novčano nagrađuju. Tako je prva nagrada bila sedam tisuća, druga pet tisuća, a treća tri tisuće kuna. Svi su sudionici dobili certifikate o uspješnom polaganju radionice.

Prije svega, želim svima čestitati na sjajnim poslovnim idejama i ostvarenim rezultatima. Vrlo mi je drago da sam upoznao i puno novih ljudi koji su mi pomogli u proširenju vlastitog znanja o start-up poduzetništvu. ■

Piše: Anton Rajkovačić

Effectus
udruge mladih

EFFECTUS
PODUZETNIČKI
INKUBATOR
EPI

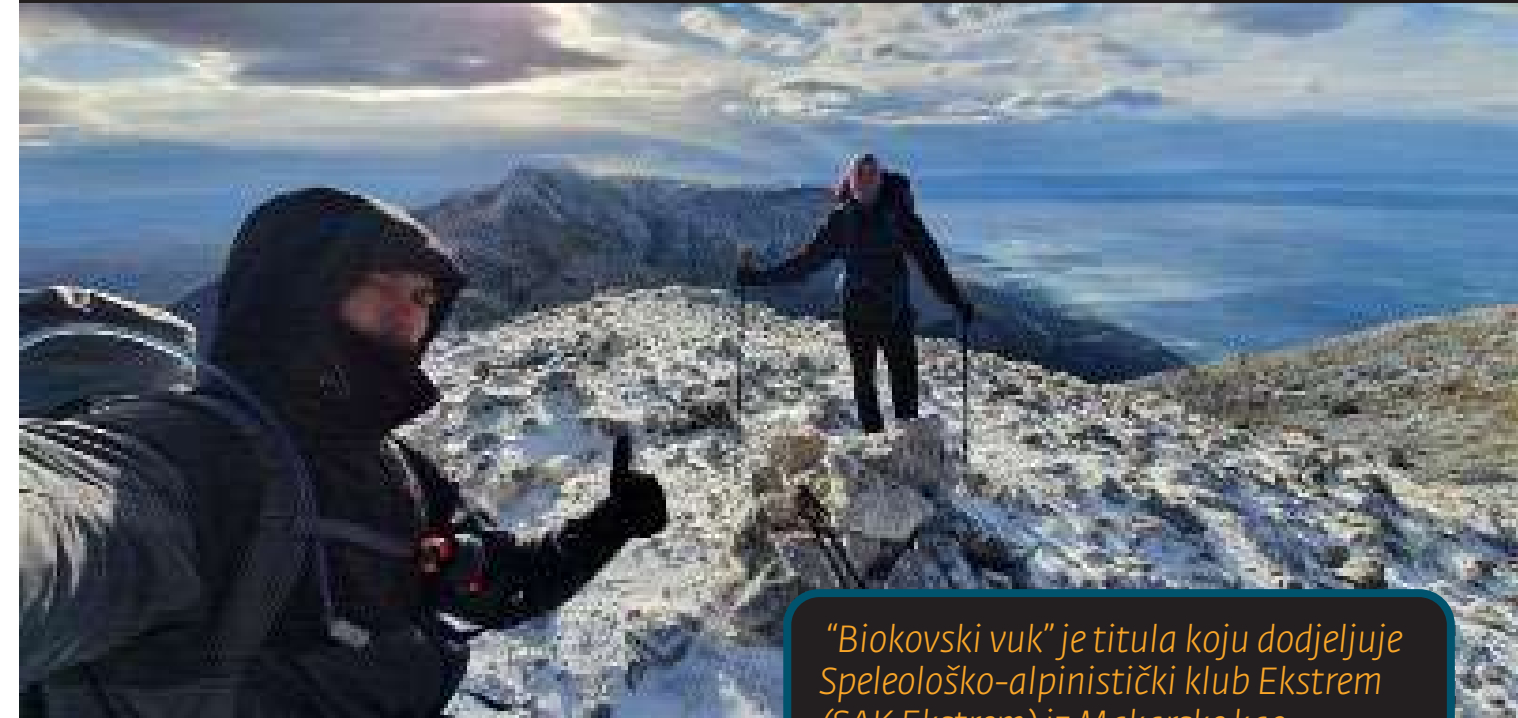
J.F.Kennedyja 2, 10 000 Zagreb, Hrvatska
+ 385 1 6117 323 · udugamladih@effectus.com.hr
IBAN HR 6823600001102963157
www.effectus.com.hr

Slika izvor: <https://effectus.com.hr/effectus-poduzetnicki-inkubator-zavrrio-iii-i-iv-modul-start-up-edukacije/>

Predstavljamo hobije naših studenata

Slika: autor članka

Biokovska avantura Pavla Slavičeka

“Biokovski vuk” je titula koju dodjeljuje Speleološko-alpinistički klub Ekstrem (SAK Ekstrem) iz Makarske kao priznanje za prelazak cijele planine Biokovo, odnosno od prijevoja Dubci ili Gornjih Brela do Baćinskih jezera kod Ploča ili obrnuto

Naš kolega Pavle Slaviček, student 1. godine MBA Effectus Veleučilišta, uz studiranje i posao bavi se i raznim hobijima. Jedan od hobija mu je alpinizam. Pavle je sudjelovao u izrazito zahtjevnom pothvatu za koju je i dobio titulu „Biokovski vuk“. U nastavku teksta možete pročitati kako je Pavle dobio ideju za prijavu te kako mu je tekao put tokom planinarenja.

“Biokovski vuk” je titula koju dodjeljuje Speleološko-alpinistički klub Ekstrem (SAK Ekstrem) iz Makarske

kao priznanje za prelazak cijele planine Biokovo, odnosno od prijevoja Dubci ili Gornjih Brela do Baćinskih jezera kod Ploča ili obrnuto.

Ideja o Biokovskom vuku nastala je nakon prelaska Biokova “alpskim stilom”, cijelom njegovom dužinom. Na toj zahtjevnoj turi sudjelovali su Velimir Juras, Ivan Rakić i Željko Bockovac. Nakon odrađene ture “rodila” se ideja o tituli “Biokovskog vuka”, koja se ostvarila i zaživjela sve do danas.

Navedena titula u biti nema toliko kruta pravila. Jedino pravilo je kako se tura mora proći alpskim stilom. Ovine tura “Biokovski vuk” odstupa od pravila transverzala, planinarskih puteva, staza i sličnog, a za što pojedina društva imaju u praksu dodjeljivati priznanja. Upravo zbog poštivanja pravila alpskog stila tura “Biokovski vuk” i jest jedinstvena tura u RH.

Evo, i kratkih pravila ove ture tj. pravila alpskog stila:

- *Cijelo Biokovo prolazi se u jednoj neprekidnoj (višednevnoj) planinarskoj turi*
- *Broj dana nije određen*
- *Turu je moguće odraditi u bilo koje doba godine (iako je "Biokovski vuk" zamišljen kao tura u zimskim uvjetima, podjednako je teško i izazovno proći je u svako doba godine te je odlučeno kako se može prolaziti bilo kada)*
- *Spavanje u čvrstim objektima nije dozvoljeno što znači da se spava u šatoru, špilji ili pod zvijezdama*
- *Koristi se samo hrana koja se ponijela te nisu dozvoljene nadopune zaliha niti okrijepa, osim vode koja se može puniti bilo gdje tokom ture*
- *Rutu puta možete sami odrediti, bitno je da se prijeđe cijelo Biokovo od Dubaca do Bačine.*

Sa 13 godina sam se prvi put okušao u planinarenju i općenitom provođenju vremena u planinama. Situacija koja je skroz neplanski završila tako što sam s par prijatelja zapeo u kući na Vošcu (vrhu iznad Makarske) tri dana s vrlo ograničenim resursima. Ipak, za cijelo to vrijeme koje smo proveli gore „zapevši“, bio sam jako sretan i ispunjen. Malo kada sam stvarno osjetio takvu sreću kao u planini. S obzirom da sam iz Makarske – Živogošća, Biokovo je uvijek bilo tu iznad glave pa su se tako s vremenom jednostavnije ture, šetnje, divje prirodno razvijali u kompleksnije, teže i sadržajnije. Za Biokovskog vuka sam čuo skroz slučajno, prijatelj je poslao članak u grupu u proljeće 2021. godine kako ga je neka ekipa prošla. Odmah sam počeo skupljati što više informacija mogu o samoj ruti Biokovski vuk. Postao sam blago rečeno opsjednut

što se kad zaokružim priču pokazalo i nužnim za uspjeh. Kad god bi izašao s nekim pričao bi uglavnom o Biokovskom vuku i tako sam jedan dan, igrom slučaja, našao u društvu s Goranom Urličem Gnječom i predstavio mu ideju. Goran je student KIF-a u Splitu, strastveni penjač i planinar. Idejom se naravno oduševio te smo obojica zagrizli za ideju i počeli se zajednički kretati prema cilju. Pripreme su izgledale kao višednevne ture, kampiranje po planini, planinarenje po ekstremnim

uvjetima uz značajnu kilažu u ruksaku i slično. Istina je da je bitno pripremiti tijelo, ali znao sam da na ovakvu vrstu izazova, pustolovine, ekspedicije ne mogu krenuti dok ne priprelim glavu tj. psihološki sklop koji nakon toliko dana napora postane presudan. S obzirom da su osnivači rute Biokovski vuk rutu napravili u zimskim uvjetima nismo ni pomislili da bi ju napravili u neko drugo doba godine.

Vrijeme radnje je veljača 2022. godine, meni je taman bila pauza između zimskog i ljetnog semestra, a Goran je svakako već bio dolje, iščekivao. Došao je taj zadnji tjedan

u veljači, prognoza nije bila nimalo bajna – vrlo promjenjiva, i bilo je ili krenuti ili odgoditi za neko drugo vrijeme. Ne mogu reći da je odluka da se odlučimo krenuti bila pametna ili sigurna, ali mogu reći da je bila prirodna i da se ni sekunde nismo dvoumili. Krenuli smo 22.2. u 2-3 ujutro s teškim ruksacima (svaki po 25+ kg) iz Gornjih Brela prema planinarskoj kući Bukovac, što je gledajući na more u ravnini Brela. Od Bukovca smo krenuli prema Ščirovcu, najnedostupnijem vrhu

Hrvatske, koji je zbog pogođene prognoze, orkanske bure i dubokog snijega bio još nedostupniji. Bura je taj dan bila nemilosrdna, jedna od najjačih koje sam ikad doživio. Uspjeli smo se domoći Ščirovca, prvog vrha na našoj ruti, s kojeg smo se uskim grebenom zaputili prema vrhu Sv. Ilija iznad Baškog polja. Sv. Ilija je jedan od najljepših vidikovca u Hrvatskoj, ali također poprilično nedostupan. Polako se krećemo uskim grebenom prebacujući težinu u niski stav, krećući se s desne ili lijeve strane grebena kako bi se što više sklonili od vjetra koji nas je, po svemu sudeći, pokušavao baciti s planine. Nakon jako puno truda

i napora domogli smo se Sv. Ilije, drugog vrha na našoj turi. Čim sam se uspio popeti do Ilije znao sam da nas više ništa ne može zaustaviti ako smo ovo preživjeli, završit ćemo turu sigurno. S Ilije smo gledali ispred sebe Sv. Juru, Vošac i ostatak parka prirode dok je bura nosila snijeg stvarajući pravi alpski ambijent. Nismo bili sigurni da ćemo pronaći bolje mjesto za prenočiti ako se nastavimo kretati pa smo razvukli šator u maloj kapelici na samom vrhu Sv. Ilija. Kako je šator za četiri

osobe stao u tu kapelicu, nemam pojma, improvizacija. Bura je derala cijelu noć, tresla i vrh i kapelicu i nas u njoj. Pravi dan D.

Drugi dan je bio pravi izazov jer smo morali nadoknaditi dionicu puta koju nismo prošli u prvom danu. Krenuli smo ujutro s Ilije i oko podne bili na Vošcu, a oko četiri već u Gornjim Igranima i daleko od parka prirode. Teško je opisati tu dionicu preko planine s teškim ruksacima, ali ista predstavlja i relaciju kada se priča o magistrali – od Baškog polja do Igrana. U punom smislu riječi iscrpljeni razvlačimo šator i padamo u san.

Treći dan krećemo prema Brikvi, zaseoku iza Bikovu, te se iz Brikve penjemo na Sutvid. Sutvid je najviši vrh južnog Biokova, a naziv je dobio po slavenskom bogu Svevidu. Južnim Biokovom se ne planinari tako često pa je isto skoro pa ne markirano, divlje i vrlo pogodno za gubljenje. Najviše ljudi koje je odustalo na Biokovskom vuku, odustalo je na južnom dijelu. Sa Sutvida se polako krećemo grebenom prema Drveničkim stinama i vrhu Sokolić

iznad Drvenika, ali još iscrpljeni jučerašnjim danom i zabrinjavajućim manjom vode skrećemo s puta prema mjestu „Burića lokve“ koje je na karti označeno kao izvor vode. Došavši do Burića lokve razvlačimo šator. Tamo smo pronašli stare stanove i tragove nekog prošlog života, ali ne i vodu. Sutra nas čeka najbitniji dan koji moramo odraditi praktički bez vode.

Četvrti dan se budimo, pakiramo i krećemo prije sunca. Vraćamo se na put po karti i prolazim Drveničke stine i vrh Sokolić i nastavljamo dalje prema Zjatvi iznad Zaostroga. Zjatva je

prirodni fenomen iznad Zaostroga, a izgleda kao šuplja špilja tj. kao okomiti tunel u planini. Vodu pijemo iz kamenica u stijenama i lokvama za stoku i divljač. Poslije Zjatve nastavljamo prema Ljubči za koju su nam rekli kako je jedni izvor vode na Biokovu. Možete zamisliti našu sreću kada smo vidjeli odraz sunca u toj vodi. Punimo sve što imamo za napuniti i nastavljamo prema Briškim stinama iznad Brista. Nedaleko od briških stina pronalazimo dolac u kojemu ćemo razvući šator i provesti zadnju večer na ovoj turi.

Peti dan se budimo, pakiramo šator, spremamo ruksake... sve je već nekako ušlo u rutinu. Kako sam već spomenuo, južno Biokovo je jako slabo markirano pa kao put pratimo tragove krava i konja za koje metodama dedukcije i usporedbe s kartom zaključujemo da bi mogli biti točni. Polako se krećemo prema Sv. Iliji iznad Gradca, zadnjem vrhu na našoj ruti. Vrijeme se opet pogoršalo pa nas u našim naporima da popenjemo zadnji vrh ponovo pokušava spriječiti ustrajna orkanska bura. Sa Sv. Ilije vidimo crnilo koje se spušta od Makarske, park prirode se ni ne vidi od mečave. S druge strane vidimo naš cilj, Bačinska jezera. S burom smo došli, s burom ćemo i otići.

Kao dokaz da smo prošli turu pokazali smo slike s par ključnih vrhova preko kojih se mora proći na turi, dnevnik koji sam vodio svaku večer i odgovorili na par kratkih pitanja. Kao priznanje za turu koju smo prošli dobili smo diplome s titulom „Biokovski vuk“ i značke s brojevima 41 i 42 kao rednim brojevima prolaska rute. ■

*Piše: Pavle Slaviček
Slike: autor članka*

MOJE ISKUSTVO NA ERASMUS+ PROGRAMU

- *Bilo je to fenomenalno iskustvo koje bi svaki student trebao proći*
- *Ako netko nije voljan ići na pola ili cijeli semestar na razmjenu, ovo je savršena prilika, jer programi traju desetak dana i ima ih po cijeloj Europi*

Slike: autor članka

Moja motivacija za uključanje u ERASMUS+ program je bila želja za putovanjem posebno iz razloga što su svi troškovi bili pokriveni. Od trenutka kad sam izašla iz doma, pa odredišta – Berlina nisam imala nikakvih troškova. Imala sreću putovati s prijateljima, a pridružile su nam se još i tri cure iz Hrvatske, s kojima smo se super slagali. Program je trajao tjedan dana od 10.10.2022.-17.10.2022. To nije klasični erasmus koji uključuje fakultete, već su to erasmus projekti na kojima mogu

sudjeovati svi od 18 do 30 godina, te su sva novčana sredstva pokrivena kao i sam put te smještaj. Tako da takvi projekti nisu održavani na sveučilištima nego uglavnom u centrima za mlade.

Kad smo došli u Berlin bili smo smješteni u kuću za mlade, nešto slično domu, u kom su nas dočekali naši organizatori i većina ostalih sudionika iz Bugarske, Španjolske, Italije i Njemačke. Bilo nas je tridesetak, a dane smo provodili

i učenju i druženju. Program se sastojao od svakodnevnih radionica koje su trajale od 9,30 do 19h navečer sa pauzom za ručak između. Uz brojne poučne radionice imali smo i različite mini igre putem kojih bi razbili malo cjelodnevnu atmosferu učenja i projekata, koje su bile vrlo zanimljive i s obzirom da je bilo sudionika iz 5 različitih država, te igre su nas i zbližile.

Od dana dolaska svaki dan smo iza večere imali kulturalne večeri na kojima bi sudionici imali priliku naučiti nas nešto više o svojoj državi, tradicije, plesove, jezik i slično. Poslije takvih večeri uglavnom bi svi zajedno ostali se družiti. Uz predavanja imali smo razne igrice kako bi se zabavali, bolje upoznali ili, u najčešćem slučaju, razbudili. Jedan dan smo

u sklopu predavanja bili podijeljeni u više grupa svi međusobno i imali zadatke pronalaziti destinacije po Berlinu i slikati se ispred njih, sa njima, a prvi tim koji je prošao sve destinacije dobio je nagrade. Jedan od zabavnih dana je isto bio kada smo imali "Treasure hunt" koji je bio prezabavan, ali na kraju nitko nije pobijedio.

Zadnji dan smo svi zajedno išli u razgledavanje grada sa vodičem kojeg su nam naši organizatori pripremili, a poslije toga smo imali cijeli dan slobodan za obilazak Berlina, predivnog i ogromnog grada. Većinu slobodnog vremena proveli smo u Mauerparku, koji nas je oborio s nogu. Park je ogroman, prepun zabavnih i gastronomskih sadržaja- najveći dio vremena smo proveli na

otvorenim karaokama, na kojima je bilo puno ljudi, tko god je htio mogao je pjevati, a atmosfera je bila top. Ima tu još jako puno materijala o kojemu bi mogla pisati, no sve se na kraju krajeva svodi na to da je bilo jedno fenomenalno iskustvo, koje mislim da bi svaki student trebao proći. Ovo je savršena prilika, jer programi uglavnom traju po 10 dana, a ima ih po cijeloj Europi.

Ono najbitnije što bih izdvojila i što smatram da će mi najviše koristiti u budućnosti su predivni ljudi koje sam upoznala i uspomene, uz to naravno sve ostalo što sam naučila na programu o komunikaciji, vodstvu i ostalim kulturama diljem Europe. ■

Piše: Anamarija Mihalj

Osvrt na stručnu praksu

Osvrt na stručnu praksu – PBZ Croatia osiguranje

Tržišta kapitala su sveobuhvatna i raznolika, kao i život. Sva kretanja, postupci i djelovanja koja ljudi i zajednice provode na dnevnoj bazi reflektiraju se na stanje koje se očituje upravo na tržištima kapitala. Upravo ta međupovezanost svih „malih“ detalja, u uvjetima globalizacije, čine sliku na temelju čije se interpretacije donose odluke.

Početak svibnja 2022. voditeljica Ccentra za karijere me obavijestila da su mi, ona i ostale kolege koje ji djeluju u smjeru razvoja i napretka, kako studenta tako i cijelog Effectusa pronašli organizaciju koju ću obavljati stručnu praksu.

Riječ je o PBZ Croatia osiguranju, dioničkom društvu za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima. Po primitku poziva bio sam izuzetno uzbuđen, jer sam se i sam priželjkivao iskustvo sticati u poduzeću kojemu glavna djelatnost podrazumijeva djelovanje na tržištima kapitala. Razlog zbog koga sam htio obavljati stručnu praksu baš u ovoj kompaniji je taj što su tržišta kapitala sveobuhvatna i raznolika koliko i sami život. Sva kretanja, postupci i djelovanja koja ljudi i zajednice provode na dnevnoj bazi reflektiraju se na stanje koje se očituje upravo na tržištima kapitala. Upravo ta međupovezanost svih „malih“ detalja, u uvjetima globalizacije, čine sliku na temelju čije se interpretacije donose odluke. Gledajući s financijskog aspekta, te odluke su pozamašne. Prenese li se ova teza na društvo,

kojemu je glavna djelatnost upravljanje nečim što je svakom građaninu obveza u obliku doprinosa, u situaciji smo u kojoj ranije spomenute odluke trebaju biti itekako utemeljene na podrobno provedenim analizama.

Dolazeći na stručnu praksu ideja mi je bila upoznati što više odjela unutar Društva te po završetku prakse steći puno razumijevanje o funkcioniranju svakog odjela zasebno i unutar Društva kao cjeline. Prilikom sam dobio u Odjelu analize financijskih tržišta. Riječ je o odjelu koji se kao potpora „frontu“ bavi analiziranjem kretanja makro i mikro ekonomskih agregata pritom izrađujući analize temeljene na podacima. Značaj financija, kao izuzetno osjetljive teme shvatio upoznavajući se s velikom količinom eksterno/interne regulacije koju Društvo, obavljajući djelatnost upravljanja imovinom, ima obvezu poštovati, ali i formirati unutar organizacije uređujući na taj način poslovne procese koji se u istoj odvijaju.

Ono što o stručnoj praksi mogu reći, jest da sam definitivno jako puno pročitao. Znali su proći i dani kada bi samo čitao upijajući znanja i stvarajući mišljenje o određenim temama, koje bi po završetku prokomentirao s kolegama unutar odjela razvijajući pritom i kritički način razmišljanja. Ljepota svake analize je u tome što ju svaki analitičar izrađuje na temelju vlastitih zaključaka i razumijevanja situacije koju analizira. Točni odgovori zapravo ni ne postoje. Odgovor jesi li bio u pravu ili ne dobiješ tek kada se situacija odigra do kraja tj. situacija se nikad ne odigra do kraja, ali ono što se percipira kao kraj jest kada se pojedinac iz iste povuče. Razlike u analizama su kao i u knjigama, svaka nosi drugi potpis.

U odjelu analize financijski tržišta je bilo toliko toga za „pohvatati“,

pročitati, razumeti i naučiti, da sam u njemu proveo tri petine vremena određenog za obavljanje stručne prakse. Što se tiče ostalog vremena pokazao sam interes za radom u Odjelu pravnih poslova i usklađivanja te sam i na to dobio pozitivan odgovor. Jako zanimljiv odjel. Pola istoga se bavi usklađivanje poslovanja s odredbama HANFA-e, dok je drugi dio okupiran pravom društava. Zadatke sam obavljao u sklopu ovog drugog dijela. Društvo, ulazeći u vlasničke strukture drugih društava, pogotovo ako je ta pozicija značajna, ima mogućnost sudjelovati u odlučivanju kojim smjerom će se društva ići. Također jako raznovrsno i dinamično, ali ono što je najbitnije - praktična primjena znanosti i ZTD-a krećući se smjerom predodređenim analizama koje je izradio ranije spomenuti Odjel analize financijskih tržišta.

Ono što mi se najviše sviđalo kod ovakve vrste poduzeća je to što, upravljajući velikim količinama kapitala imaju priliku podupirati i usmjeravati ostala poduzeća, razvijajući pritom cijelo gospodarstvo. Najzanimljivije je to što se u ovom slučaju te velike količine kapitala generiraju od strane državljana koji na taj način indirektno utječu poboljšanje kvalitete života.

Volio bih napomenuti kako imam samo riječi hvale za sve zaposlenike Društva. Tretiran sam i više no korektno. Pružena mi je prilika naučiti puno, pruženo mi je značajno vrijeme za objašnjavanje i razjašnjavanje nepoznanica te mi je također pružena i prilika raditi konkretnim zadacima. Bilo je istinsko zadovoljstvo provesti mjesec dana unutar takve organizacije i među ljudima koji tako konkretno i profesionalno obavljaju svoje poslove. Nisam prošao sve odjele radeći u njima, ali sam se istima upoznao kroz zaposlenike koji djeluju unutar istih. ■

Piše: Pavle Slaviček

Studentske stipendije

Kako kaže stara poslovice – studentsko doba je najljepše doba. Iako ima nešto istine i u tome, to je doba kada većina nas stavlja financije na drugo mjesto. Uz trenutnu inflaciju raste i cijena studiranja – menza je skuplja, studentski domovi su skuplji, hrana je skuplja. Naš glavni grad je krcat stanovima u kojima živi više studenata nego što mu je „kvadrataža“ kako bi uopće mogli studirati. Kava poslije predavanja polagano postaje luksuz. Srećom, nisu studenti jedini koji vide teškoće studiranja na budžetu. Zato tu uskaču Vlada i neke organizacije koje nude razne stipendije kao pomoć za školovanje. Ovo su neke od tih stipendija.

■ Socio – ekonomska stipendija

Ova stipendija je namijenjena za studente koji žive u kućanstvima s niskim mjesečnim primanjima. Također, u ovu stipendiju se ubrajaju i djeca vojnih ratnih invalida. Ljestvica je rangirana prema visini primanja, ostvarenim uvjetima, bodovima te kriterijima. Prošlogodišnja stipendija je iznosila 160 eur mjesečno, dok je sa novim paketom mjera povećana na 200 eur. Prijaviti se mogu i apsolvanti te studenti koji su trenutno na razmjeni putem Erasmus-a. Natječaj za ovu stipendiju kreće krajem godine, i izaći će na stranici socio.mzo.hr.

■ STEM stipendija

Ova stipendija je namijenjena studentima na polju STEM-a (znanost, matematika, inženjerstvo te tehnologija). Uvjeti su jednaki kao za prethodno navedenu stipendiju te natječaj također izlazi krajem godine.

■ HANFA STIPENDIJA

Ova stipendija se izdaje od strane Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu: Hanfa). Predviđena je za studente ekonomije, prava, matematike te informatičkih tehnologija. Iznosit će 232 eur mjesečno. Uvjeti za ovu stipendiju su malo pojačani:

- Po završetku svake studijske godine položeni svi ispiti iz prethodnih godina studija
- Aktivno znanje engleskog jezika u govoru i pismu

Dok kod gore navedenih stipendija nije uvjet imati položene sve predmete iz prethodnih godina već ostaviti minimalni prag od 45ECTS bodova u prošloj godini.

Uz navedene stipendije postoje i one privatne, međutim uvjeti su raznorodni te je visok prag prolaska.

Osim stipendija, Vlada je donijela i razne mjere za pomoć upravo studentima poput ograničenja povećanja cijene određenih namirnica – ulja, kruha, brašna. Limit za poreznu olakšicu je povećan sa 1990 na 3.185,38 eura, a cijena osnovnog obroka u menzi je zaključana na 0,86 eura.

Mnoga mjesta nude studentski popust poput javnog prijevoza, muzeja, tečaja, knjižnica, teretana.

Sve dodatne popuste možete pronaći u zlatnoj knjižici studiranja koja je dostupna pored Effectus-ove referade. ■

Piše: Erika Kalanj Matković

Povećanje satnice - luksuz ili obveza?

U posljednje vrijeme u većinu studentskih grupa dolazi učestalo pitanje - da li je poslodavac dužan plaćati povećanje satnice blagdanima, nedjeljom i tijekom noćnoga rada?

Dok se kod nekih poslodavaca podrazumijeva povećanje, neki na to pak gledaju kao opcionalni dio studentskog ugovora. Općenito je poznato da su studenti plaćeni na satnicu te mnogi poslodavci izbjegnu plaćati povećanje na način da se dogovori prosječna mjesečna plaća, primjerice, 600 eur. Radnici na ugovoru o radu žele provesti nedjelje sa obiteljima ili se odmarati i tu uskaču - studenti. Dogovarajući mjesečnu plaću, umjesto po satima, poslodavac za 4 radne nedjelje uštedi cca 60 eur po studentu (gledajući minimalnu studentsku satnicu). Kad se zbroji nije malo. Zakon je jasan u pogledu ovog problema.

Opći uvjeti poslovanja SC-a, članak 2, poslodavac je obavezan : (12) "platiti izvođaču 50-postotno uvećanje naknade za sate rada u dane državnoga blagdana, za rad noću, za prekovremeni rad i za rad nedjeljom"

Također, zabranjena je spolna diskriminacija, te bilo kakva vrsta diskriminacije, iako svakodnevno vidamo oglase gdje se traži isključivo ženski/muški student.

Ukoliko igdje naiđete na ovakvu diskriminaciju ili Vam poslodavac odbija isplatiti zakonsko povećanje satnice, kontaktirajte svoj studentski centar te će oni spriječiti takvo ponašanje. ■

Piše: Erika Kalanj Matković

Slika: <https://effectus.com.hr/>

ŠTO I KAKO NAKON DIPLOME?

Čestitamo, ušli ste u svijet odraslih i postali akademski obrazovani građani. Što i kako dalje? Koji su sljedeći koraci u stvaranju profesionalne karijere i ulaska na tržište rada?

Završetkom studija prestaje status studenta, no ne prestaju sva prava koja ste uživali tijekom studiranja.

Donosimo vam kratak vodič što je sve potrebno napraviti nakon diplome i koje sve mogućnosti možete iskoristiti, kako bi izbjegli prekomjerni stres i propuštanje određenih rokova.

Prijava na HZZO (Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje)

Najvažnije je na vrijeme riješiti obveze u HZZO-u.

Nakon položenog završnog (diplomskog) rada, odnosno od završetka studija, potrebno je **u roku od 30 dana** prijaviti **obvezno zdravstveno osiguranje**.

HZZO preporučuje učenicima i studentima koji su završili svoje obrazovanje da što dulje ostvaruju svoje pravo na besplatnu policu dopunskog osiguranja. No, važno je pratiti sve aktualne obavijesti i upute, kako se ne bi preračunali u odgođi, inače plaćate 416,90 HRK za besplatnu primarnu zdravstvenu zaštitu dok se ne zaposlite.

Dokumentacija koja vam je potrebna za prijavu prava:

- **prijava T-2** (može se isprintati sa službene stranice HZZO-a)
- **dokaz o prebivalištu ili odobrenom stalnom boravku** (osobna iskaznica ili uvjerenje MUP-a)
- **potvrda o prestanku statusa** učenika, tj. **redovnog studenta**

Kako se nalazimo u vrijeme pandemije, iznimno je omogućena prijava na e-mail adresu pripadajućeg regionalnog ureda ili područne službe, ovisno o adresi podnositelja.

Zahtjev obvezno mora sadržavati:

- određene zahtjeva i naznaku prava
- ime i prezime
- adresu
- OIB ili MBO (matični broj osigurane osobe)
- kontakt telefon
- scan ili fotografija važećeg identifikacijskog dokumenta (u svrhu autentifikacije)

Naravno, prijavu je moguće obaviti i **osobnim dolaskom** na adresu područnog ureda (svaki ured je dužan zaprimiti i provesti zahtjev).

Što je to obvezno, a što dopunsko zdravstveno osiguranje?

Prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja su: pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na novčane naknade.

Dopunsko zdravstveno osiguranje koje provodi HZZO, pokriva razliku do pune cijene zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja, odnosno nećete morati plaćati troškove zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Prijava na HZZ (Hrvatski zavod za zapošljavanje)

Za prijavu na burzu nema roka i prijava nije obavezna.

Preporuka da se prijavite na burzu rada kada odlučite aktivno tražiti posao uz kojeg dobivate osobnog savjetnika kojem se redovno morate javljati.

Prava se gube ako tri puta odbijete ponuđeni posao.

Prijave se već dulje vrijeme obavljaju putem **e-mail adrese** ureda ovisno o mjestu prebivališta ili boravišta.

Za prijavu u evidenciju nezaposlenih osoba potrebno je priložiti:

- **scan ili fotografiju važećeg identifikacijskog dokumenta**
- **potvrdu o boravištu** (ako se osoba prijavljuje izvan mjesta prebivališta navedenog na OI (osobna iskaznica))
- **ispunjenu prijavnicu**

Fizička prijava se obavlja prema mjestu prebivališta/boravišta:

- **s važećom OI**
- **originalnom ili ovjerenom kopijom diplome**
- **OIB-om**

Informacije o prijavama i pogodnostima moguće je pronaći na službenim stranicama HZZ-a. Jedna od pogodnosti je i e-usmjeravanje koje nudi korisne savjete netom diplomiranim studentima.

Produženje prava u SC-u

Studenti koji su i koji će diplomirati **tijekom akademske godine 2021./2022.** pravo na obavljanje studentskih poslova ostvaruju **do kraja akademske godine**, odnosno do 30. rujna 2022. godine, dok studenti koji će diplomirati **tijekom mjeseca rujna**, pravo ostvaruju do isteka **tri mjeseca od datuma diplomiranja**.

Nezaposlene osobe koje su završile studij, a bile učlanjene u student servis, trebaju priložiti **presliku diplome** (izvornik na uvid) ili izvornu **potvrdu o diplomiranju**.

Na službenim stranicama SC-a možete pronaći informacije u vezi ostvarivanja prava.

Iskoristite u najvećoj mogućnosti sva svoja prava, ali ne zaboravite na svoje obveze.

Želimo Vam sreću, a ponajviše strpljenja u svim budućim poslovnim, ali tako i privatnim pothvatima. ■

Piše: Matea Denona

TOP 10 ERASMUS SAVJETA

Erasmus je jedna od onih avantura koje se ne zaboravljaju - ne osjećamo se isto kada se vratimo. Nešto se u nama mijenja tijekom studentske razmjene i čini se da osoba koja se vraća, nije ista osoba koja je otišla na putovanje. Donosimo, za sve one koji se spremaju na putovanje svojeg života ili promišljaju upustiti se u ovu avanturu, top 10 Erasmus savjeta:

1. ODABERITE PRAVO ODREDIŠTE

Nema smisla ići na studij u inozemstvo ako vas ne zanima gdje ćete se nalaziti. Ne odlučujte se za očigledan izbor. Idite negdje gdje stvarno želite ići i naravno, birajte ono što je drugačije, što obično donosi bolja iskustva.

3. UKLJUČITE SE

Prilike koje će vam se pružiti na razmjeni su nevjerovatne. Svakako ih maksimalno iskoristite. Uključite se u što više aktivnosti (hint: učlanite se u ESN - Erasmus Student Network). Recite 'DA' svakoj prilici koja vam se nudi!

izvor: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/erasmus-plus-programme/>

2. UŠTEDITE DOVOLJNO NOVCA

Nema smisla ići na razmjenu iz snova, a da se ne možete uključiti u sve aktivnosti i putovanja koja vam se pružaju. Odredite sredstva i budžet, kako bi u potpunosti uživali u čarima Erasmus-a. Vjerojatno je dobra ideja kupiti povratnu let kartu odmah.

4. NAUČITE LOKALNI JEZIK I ŽARGON

Jedno vrijeme vam može biti najbolji prijatelj Google prevoditelj, ali naučiti malo lokalnog jezika nije nikad na odmet.

5. ISTRAŽITE ZEMLJU I GRAD U KOJI IDETE

Kako bi što bolje iskoristili svoj boravak u stranoj zemlji, preporučamo vam da istražite što više moguće zemlju i grad u koji idete. Uvijek je poželjno znati koji 'fun fact'.

6. OTVORITE UM

Odbacite sve pristranosti i stereotipe koje imate. Upoznati ćete ljude iz cijelog svijeta, iz različitih zemalja i različitih kultura. Obgrlite mogućnost stvaranja novih poznanstava.

8. OSTANITE U KONTAKTU S LJUDIMA KOJE UPOZNATE

Odbacite sve pristranosti i stereotipe koje imate. Upoznati ćete ljude iz cijelog svijeta, iz različitih zemalja i različitih kultura. Obgrlite mogućnost stvaranja novih poznanstava.

7. SPAKIRAJTE PRIKLADNU ODJEĆU

Pokušajte pokriti sve vremenske uvjete. Idete li na mjesto koje je poznato po snijegu, svakako ponesite neke dodatne tople stvari. Ako idete u toplije krajeve - kupaći, kupaći, kupaći. Također provjerite je li bolja opcija kupiti stvari kada ste već u zemlji (ne plaćajte dodatne takse na pretešku

9. POLOŽITE KOLEGIJE

Uz sve aktivnosti koje dolaze 'ruku pod ruku' s programom studiranja u inozemstvu, možete lako zaboraviti koji vam je primarni zadatak. Ne zaostajte, kako ne bi morali nadoknađivati ono što ste propustili obaviti.

10. ZABAVITE SE

Uživajte koliko god možete. Erasmus je iskustvo koje se događa jednom u životu. Izgradite uspomene koje ćete pamti do kraja života.

Na kraju, ono što stvara najveću radost je osjećaj da ste proputovali cijeli svijet kroz 'oči' svake osobe koju upoznate tijekom Erasmus iskustva. Naučiti ćete puno o različitim kulturama, različitim vrijednostima i različitim životnim iskustvima. Odlazak na Erasmus će vam biti najbolja odluka koju ste ikada donijeli. Ne propustite priliku, prijavite se na razmjenu i prepustite se avanturi života. ■

Piše: Matea Denona

TRI HRVATSKE PLAŽE MEĐU NAJLJEPŠIMA U EUROPI

Krivica na Lošinju, Divna na Pelješcu i Mlini na paklenim otocima kod Hvara su zaslužile biti među najljepšim europskim plažama.

Među najljepših četrdeset plaža u Europi, po izboru britanskog The Guardian, našle su se i tri plaže na našoj obali. Izbor je bio pomalo neočekivan, ali sve tri plaže opravdavaju izbor britanskih putopisaca.

Jadranska obala ima brojne benefite, radi kojih je idealna i za one velikih zahtjeva: kristalno čisto more, mediteransko sunce, visoke temperature i slikovite uvale. Možemo se pohvaliti i vrhunskom gastronomskom ponudom, raznolikim sportsko-rekreacijskim sadržajem, pješčanim ili kamenim plažama, plažama pogodnim za djecu i životinje, kulturnom baštinom i arhitektonskim znamenitostima.

Na gotovo sto plaža duž Jadranske obale, vijori se plava zastava, koja jamči čistoću i kvalitetu vode. Svake godine iznova za ovu nagradu natječu se plaže, koje moraju zadovoljiti određene testove kvalitete.

Krivica na Lošinju, Divna na Pelješcu i Mlini na paklenim otocima kod Hvara tako su zaslužile biti među najljepšim europskim plažama.

Piše: Sara Husar

Plaža Krivica smještena je u duboko usječenoj uvali na zapadnoj strani otoka Lošinja. Borovom šumom zaklonjena je od vjetrova i idealno je mjesto, ako želite privatnost. Posebnost ove plaže je i u tome da do nje morate pješati trideset minuta kamenom stazom. Za Krivicu kažu da je raj za ljubitelje ronjenja, jer se u moru nalazi kompleks stjenovitih kaskada s bogatim biljnim i životinjskim svijetom.

slika: <https://www.visitlostinj.hr>

Na sjevernoj obali Pelješca smjestila se **plaža Divna**, koja uistinu opravdava svoje ime. Divna je šljunčano-pješčana plaža koja se može pohvaliti tirkizno plavim i toplim morem. Na samoj plaži nema hlada, ali ga možete potražiti u šumi koja ju okružuje.

slika: <https://images.telegram.hr>

slika: <https://visithvar.hr>

Pakleni otoci poznati su po prekrasnim plažama, a među najposebnijim je i plaža Mlini, koja se također našla među najljepšima u Europi. Šumovita laguna nalazi se na samom početku Paklenih otoka sa istočne strane. Ova šljunčano-kamenita plaža idealna je za parove i obitelji s djecom, a očarat će vas spoj bistrog mora i zelene vegetacije. ■

Čovječe, ne nerviraj se!

Izvor: <http://lobbyist.waldorf.edu/the-effects-of-student-depression/>

U doba kada je čovječanstvu sve dostupno sa klikom telefona, ružne vijesti su svugdje oko nas, a emocije sve više potiskujemo u sebi, stres je jako učestala pojava. Studiranje donosi dosta obveza, rokove, ispite, seminare te stres. Istraživanja pokazuju kako je sve više mladih pod velikim stresom te kao rezultat pate od depresije i suicidalnih misli.

"Studiranje je zabavno i uzbudljivo iskustvo, ali sa sobom nosi brojne izazove koji mogu postati izvor stresa. Stres čini niz promjena u nama kada smo izloženi pritisku da udovoljimo zahtjevima za koje smatramo da im ne možemo udovoljiti. Može ga uzrokovati početak ili kraj studiranja, učenje, ispiti, život s cimerima, razmišljanje o budućnosti i sl. Ovisno o izvoru stresa moguće je primijeniti različite strategije suočavanja. Potrebno

je učinkovito upravljati vremenom kako se obveze ne bi nagomilale, početi učiti na vrijeme, konzultirati se s profesorima i kolegama u slučaju određenih nejasnoća te smanjiti popis obveza ako nam se čini da ne stizemo obaviti sve što želimo.

Često se kaže da podrazumijevanje znači nerazumijevanje tako da je potrebno komunicirati s drugima o tome kako se osjećamo i o čemu razmišljamo. Iznimno je važno imati sustav podrške, odnosno osobe kojima se možemo povjeriti i koje nam mogu pomoći sagledati situaciju iz druge perspektive. Vrijeme za zabavu i opuštanje je također bitno, jer nam omogućava da se odmaknemo od stresne situacije i usmjerimo se na aktivnosti koje su nam ugodne i u kojima uživamo. Zdrav životni stil, odnosno redovito kretanje, zdrava i redovita prehrana, dovoljan unos vode i 7-8 sati sna isto doprinose prevenciji i smanjenju napetosti i stresa. U neke od nezdravih načina suočavanja ubrajamo pušenje, prekomjerno konzumiranje alkohola, prejedanje ili premali unos hrane, prekomjerno korištenje interneta ili gledanje televizije, povlačenje od obitelji, prijatelja, previše spavanja, odgađanje obveza, te iskaljivanje ljutnje i frustracije na druge. Nadalje, ako osoba ne može samostalno udovoljiti zahtjevima okoline i onemogućeno mu je svakodnevno normalno funkcioniranje, potrebno je potražiti pomoć stručnjaka. Također, nije svaki stres negativan. Postoji pozitivan stres koji osobu motivira na djelovanje, kratkotrajan je, stvara uzbuđenje te poboljšava učinkovitost. Na primjer, kada student upiše novi predmet koji ga jako zanima, učenje mu se čini napornim.

Međutim, zna da želi i može svladati gradivo te kontinuirano uči i polaže predmet. Važno je napomenuti da je stres neizbježan dio života. Međutim, kroz učinkovito upravljanje stresom, definitivno ćemo lakše svladavati svakodnevne izazove."

Natalija Smrtić, psihologinja

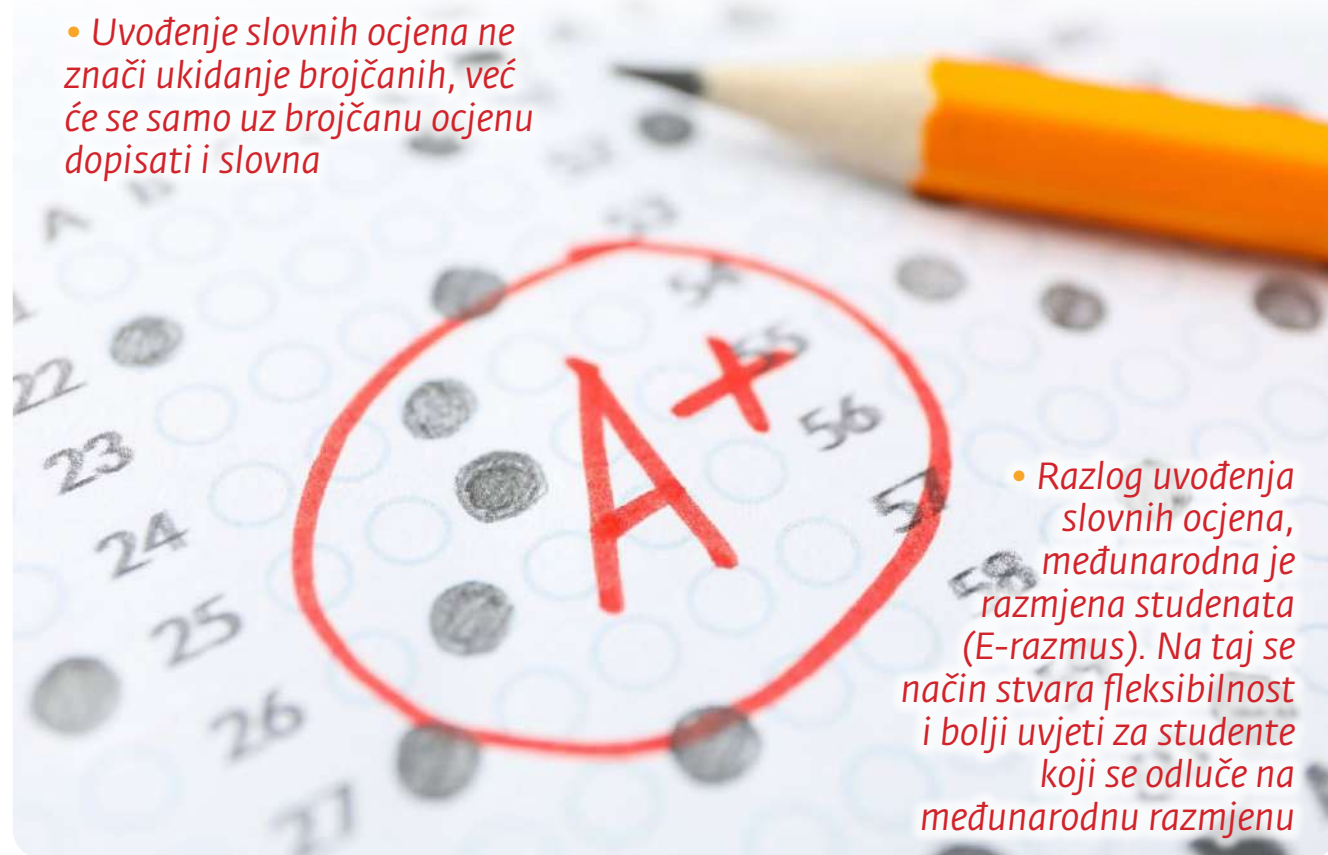
Ukoliko si se ikada doveo u ovakvu situaciju, potraži pomoć. Razgovor sa obitelji ili prijateljem nekad stvarno je najbolja terapija. I oni prolaze isto kao i ti. Svakodnevna šetnja od nekoliko minuta može potpuno promijeniti kako gledamo na svijet. Pogotovo ako ostavimo mobitel doma prije šetnje. Ako to ne pomogne, uvijek postoji mogućnost stručne pomoći. Širem Zagreba, a i Hrvatske, postoje mjesta koja nude besplatnu psihološku pomoć mladima. Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar ima odličan tim stručnjaka za razgovor. Termin se dobije brzo te je potreban samo jedan telefonski razgovor. Nažalost u današnje vrijeme je i dalje stigmatizirana stručna pomoć, međutim počinjemo shvaćati kako nas to zapravo pretvara upravo u bolje ljude. Ako trebaš savjet kako se trenutačno nositi sa stresom - popij šalicu čaja, napravi kupku, pusti najdražu pjesmu i pleši. Izadi na svjež zrak i osjeti predivno sunce na licu. Čovječe, ne stresiraj se. ■

Piše: Erika Kalanj Matković

NOVI NAČIN OCJENJIVANJA U SUSTAVU VISOKOG OBRAZOVANJA

Slika: <https://media.studomat.ba>

• *Uvođenje slovnih ocjena ne znači ukidanje brojčanih, već će se samo uz brojčanu ocjenu dopisati i slova*

• *Razlog uvođenja slovnih ocjena, međunarodna je razmjena studenata (E-razmus). Na taj se način stvara fleksibilnost i bolji uvjeti za studente koji se odluče na međunarodnu razmjenu*

Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti predlaže da se dosadašnji sustav ocjenjivanja dopuni te da se uz brojne ocjene navode i slovne.

U Europi ta se metodologija koristi duži niz godina, a uskoro bi se trebala uvesti i na naše fakultete. Zanimljivost je da se već na nekim našim fakultetima upisuju i slovne ocjene, a uz to navodi se i postotak položenog ispita.

Tako bi po prijedlogu zakona

brojčanu ocjenu pet trebala zamijeniti slova ocjena A. Ocjena četiri odgovarati će slovnoj ocjeni B. Trojku će nadomjestiti slovo C, dok će dvojku predstavljati slovo D. Slovo E biti će zaobiđeno, pa će ocjena nedovoljan (jedan) u slovnim izrazu biti F.

Iz Ministarstva napominju kako uvođenje slovnih ocjena ne znači ukidanje brojčanih, već će se samo uz brojčanu ocjenu dopisati i slova. Najznačajniji razlog uvođenja

slovnih ocjena, međunarodna je razmjena studenata (E-razmus). Na taj se način stvara fleksibilnost i bolji uvjeti za studente koji se odluče na međunarodnu razmjenu.

„Kod studijskih boravaka hrvatskih studenata na inozemnim visokim učilištima, kao i kod boravka stranih studenata na hrvatskim visokim učilištima, bilo je otežano i gotovo nemoguće pretvaranje ocjena iz brojčanih u slovne i obratno“, ističu u Ministarstvu. ■

Piše: Sara Husar

Moj omiljeni profesor

Otvoreno s Jelenom Uzelac

- *Nema ništa ljepše od toga da možeš drugima prenijeti nešto tako vrijedno kao što je znanje, ali i želja za učenjem*
- *Ipak, proces učenja nije jednosmjern, učim i ja od svojih studenata i to svakodnevno. Rad sa studenticama i studentima me oplemenjuje kao osobu i kao profesionalca i zbog toga sam zahvalna svakome od njih, kaže naša omiljena profesorica, Jelena Uzelac*

Bila sam studentica na prvoj godini prijediplomskog studija kada sam upoznala svoju omiljenu profesoricu, Jelenu Uzelac. Vjerujem da je i ostalim studentima kao i meni jedna od omiljenijih profesorica na našem fakultetu. Uvijek vedra, pristupačna, spremna pomoći studentima, a najvažnije od svega što je odličan stručnjak i svoje znanje na zanimljiv način prenosi nama studentima. Želja mi je bila doznati nešto više o profesorici i upoznati je bolje kroz intervju. Profesorica Jelena je objeručke prihvatila moju molbu te odgovorila na pitanja koja sam joj postavila. Kroz nastavak teksta možete vidjeti o čemu smo pričale. Vjerujem da ste nešto novo doznali što možda niste znali o profesorici.

Izvor: <https://www.srednja.hr>

Slika: <https://www.srednja.hr/app/uploads/2018/04/jelena-uzelac-effectus.jpg>

S čim bi se bavili da niste ovo što ste danas?

Da nisam profesorica, vjerojatno bih po obrazovanju bila sutkinja ili odvjetnica. A ako gledamo širu sliku i moje srednjoškolske želje, mogla sam završiti i kao sociologinja, akademska slikarica, glazbenica ili spisateljica. Puno toga me zanimalo, ali trebalo je odabrati jedno od toga za profesiju od koje se živi, a sve ostalo pretvoriti u hobije 😊

Zašto ste izabrali baš ovo zanimanje s kojim se danas bavite?

Mnogo je razloga, ali kao možda najvažniji izdvojila bih to da su me na odabir zanimanja profesora potaknuli dobri primjeri profesora koje sam imala čast slušati za vrijeme svog školovanja.

Profesorice, hvala Vam na sudjelovanju i što ste pristali na intervju. Možete li nam se za početak u par riječi predstaviti (koji ste fakultet završili, gdje ste radili, gdje sada radite)?

Nakon završene gimnazije u Otočcu, upisala sam Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci gdje sam i diplomirala.

EFFECTUS

EFFECTUS

Što biste poručili nama studentima? (poruka, savjet)

Poručila bih vam da budete svoji, da se naoružate znanjem i da bez straha kročite kroz život. Budite aktivni, a ne pasivni promatrači. Budite glavne uloge, a ne statisti u svojim životima. Iskoristite sve prilike koje vam se nude na Effectusu: konzultacije, radionice, stručnu praksu, Erasmus... a mi ćemo svi biti ovdje da Vas u tome podržimo i damo Vam vjetar i jaka krila za let. Neka vam vrijeme provedeno na Effectusu bude najboljih 3, odnosno 5 godina u životu, vrijeme kojeg ćete se sjećati s radošću. I ono najvažnije, sada ste studenti Effectusa, sutra ćete biti naši alumni. Jednom Effectusovac, uvijek Effectusaovac. Budite ponosni na to, kao što sam ja ponosna na svakoga od vas. 🟡

Piše:
Maja Rijetković

Što za vas znači biti profesor?

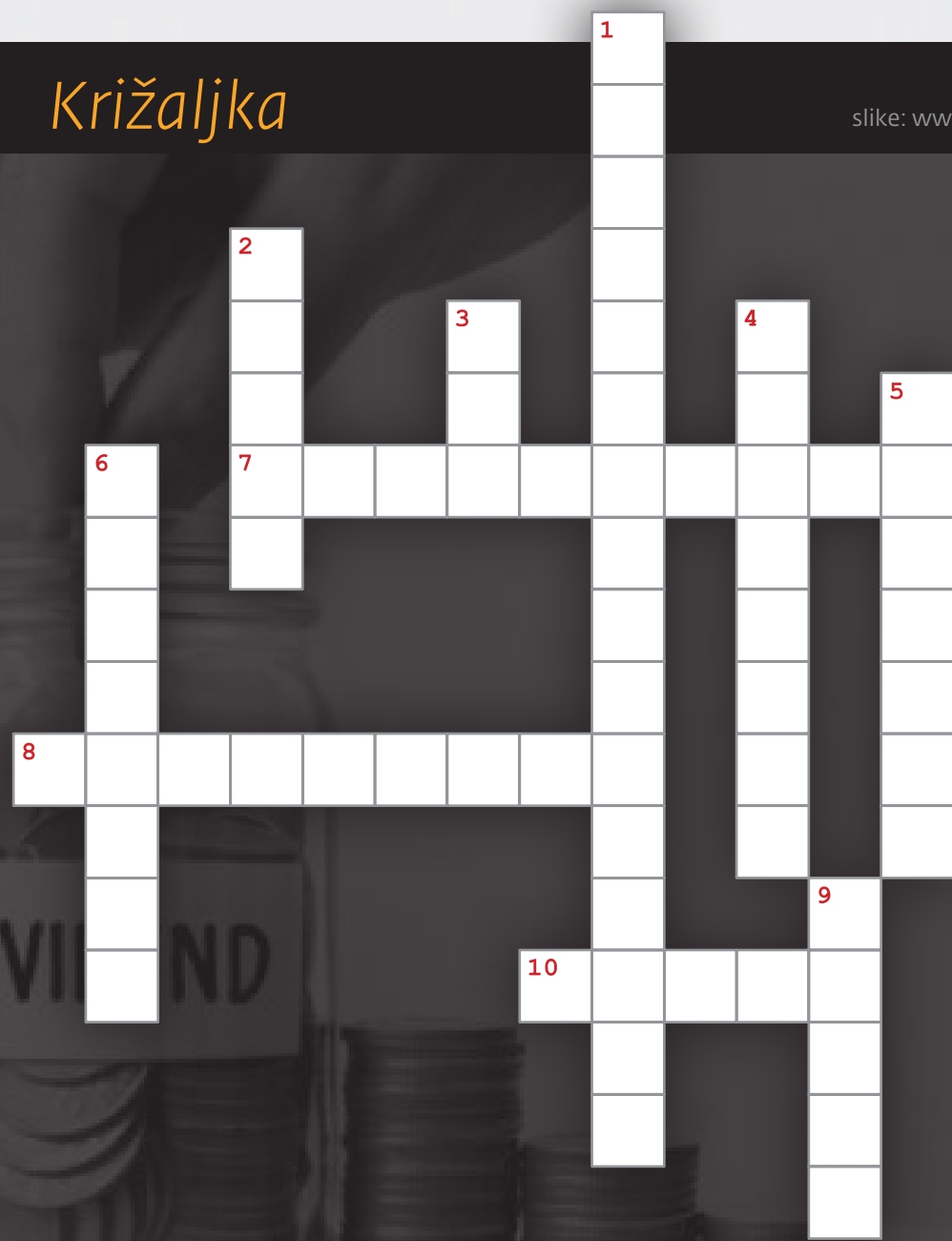
Za mene, zanimanje profesora je plemenito zanimanje. Nema ništa ljepše od toga da možeš drugima prenijeti nešto tako vrijedno kao što je znanje, ali i želja za učenjem. Međutim, proces učenja nije jednosmjernan, učim i ja od svojih studenata i to svakodnevno. Rad sa studenticama i studentima me oplemenjuje kao osobu i kao profesionalca i zbog toga sam zahvalna svakome od njih.

Nakon toga, studirala sam na poslijediplomskom studiju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a sada sam doktorski kandidat na Evropskoj pravnoj fakulteti. Moj put od početka je bio usmjeren prema nastavi i znanosti. Po završetku studija radila sam na Općinskom sudu u Otočcu, istovremeno sam birana za naslovnog asistenta na Pravnom fakultetu u Rijeci, a onda sam nastavila taj put na Veleučilištu „Nikola Tesla“ u Gospiću gdje sam izabrana u nastavno zvanje predavača, Zagrebačkoj školi ekonomije i managementa. Od 1. rujna 2010. radim na Effectusu. Sada sam u nastavnom zvanju višeg predavača.

Križaljka

slike: www.wikipedia.org

Across

- 7. bilo koja imovina ili izvanbilančna stavka banke prema klijentu, bez primjene pondera rizika
- 8. dio dobiti dioničkog društva koju je skupština dioničara odlučila isplatiti imateljima dionica
- 10. znanost o moralu

Down

- 1. temeljni kapital + dopunski kapital
- 2. vjerojatnost nastanka događaja koji će imati negativne posljedice na pojedinca, organizaciju ili društvo u cjelini
- 3. dio naše ličnosti; uloga mu je pronaći ravnotežu između našeg nagona i svijesti
- 4. bavi se utvrđivanjem ispravnog pristupa pravnim pitanjima u znanosti o životu
- 5. poduzeće s kratkom poviješću poslovanja (tek osnovano, u fazi razvoja i istraživanja tržišta)
- 6. osobe koje preuveličavaju vlastitu važnost, tašti su, arogantni te vjeruju da su bolji od drugih
- 9. institucija koja se bavi prikupljanjem sredstava, plasiranjem sredstava te pružanjem fin. usluga

Effectus veleučilište

SVEUČILIŠNI STUDIJ

STRUČNI STUDIJ

INFORMACIJE I PRIJAVE Kennedyjev trg 2, Zagreb TEL +385 1 611 77 77
EMAIL referada@effectus.com.hr WEB www.effectus.com.hr

PRIDRUŽENA ČLANICA SVEUČILIŠTA:

NOVA
UNIVERZA